

Tartu Ülikool
Sotsiaalteaduste valdkond
Narva kolledž
Õppekava „Koolieelse lasteasutuse õpetaja mitmekeelses õppekeskkonnas“

Riin Pärn

**LASTEAIAÕPETAJATE VALMIDUS KASUTADA
MUUSIKATEGEVUSI ÕPPETEGEVUSTES JÕGEVAMAA
MAAPIIRKONDADE LASTEAEDADE NÄITEL**

Bakalaureusetöö

Juhendaja: Katrin Saluvee MA

Narva 2023

KINNITUS

Käesoleva lõputöö on autor iseseisvalt koostanud. Kõik töö koostamisel kasutatud teiste autorite tööd, kirjandusallikatest ja mujalt pärinevad andmed on viidatud. Lõputöö on koostatud, lähtudes Tartu Ülikooli Narva kolledži sotsiaalteaduste valdkonna üliõpilaste lõputööde koostamise ja vormistamise juhendi nõuetest.

Allkirjastatud digitaalselt

14.05.2023

LIHTLITSENTS LÕPUTÖÖ REPRODUTSEERIMISEKS JA LÕPUTÖÖ ÜLDSUSELE KÄTTESAADAVAKS TEGEMISEKS

Mina, Riin Pärn,

sünnikuupäev: 18.02.1988

annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose „Lasteaiaõpetajate valmidus kasutada muusikategevusi õppetegevustes Jõgevamaa maapiirkondade lasteaedade näitel”, mille juhendaja on Katrin Saluvee.

1. Reprodutseerimiseks säilitamise ja üldsusele kättesaadavaks tegemise eesmärgil, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace-is lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni.
2. Üldsusele kättesaadavaks tegemiseks Tartu Ülikooli veebikeskkonna kaudu, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace'i kaudu kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni.
3. Olen teadlik, et punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.
4. Kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.

Narvas 14.05.2023

SUMMARY

Bachelor's thesis titled "Readiness of kindergarten teachers to use music activities in teaching activities in rural kindergartens in Jõgevamaa".

Music education in preschool is one of the areas of learning and education set out in the national preschool curriculum. Music develops a range of skills, the capacity for working memory, children's cooperation and social relationships, helps to satisfy the need for movement and is a means of self-expression for children. In order to convey the content of music activities and to integrate them with other subject matters, teachers need to be familiar with the didactics of teaching. It is the teacher's task to be a skilled facilitator of musical activities, so that children enjoy participating in them.

The research problem of this thesis is that the readiness of group teachers to lead music activities is unknown in the absence of a separate music teacher in the kindergarten. The aim of the thesis was to find out the readiness of group teachers to conduct music activities. To achieve this objective, the following research questions were addressed:

1. What is the readiness level of a kindergarten teacher to carry out music activities as part of their teaching activities?
2. How competent do the teachers feel in conducting music activities?
3. What do the teachers additionally need in order to carry out music activities in a group?

The research has been carried out with group teachers from rural kindergartens in Jõgevamaa, who have not previously had to deal with planning music activities themselves. Quantitative research methods have been used and a questionnaire has been chosen as the research instrument, which gives teachers the opportunity to assess their own readiness and abilities to carry out music activities.

The results showed that teachers' readiness for music activities varies significantly. More than three-quarters of the teachers participating in the research are ready to carry out music activities, while almost a quarter of teachers feel uncertain about it. They feel the most competent in guiding listening to music and least confident in playing instruments. It can be said that teachers do not feel very competent in conducting music activities, but most of them are able to do so when needed. Teachers most often mentioned the need for more knowledge, experience and a variety of musical instruments. The most effective way of self-development was considered to be to carry out activities with the music teacher, as this would allow for immediate feedback from the music teacher.

SISUKORD

SISSEJUHATUS	7
1. MUUSIKALISTE TEGEVUSTE KASUTAMINE LAPSE ARENGU TOETAMISEL	9
1.1. Muusika ja selle tähtsus lapse arengus	9
1.2. Muusikaõpetus koolieelses lasteasutuses.....	11
1.2.1. Laulmine.....	12
1.2.2. Muusika kuulamine	13
1.2.3. Muusikalis-rütmiline liikumine	14
1.2.4. Pillimäng.....	14
1.3. Rühmaõpetajate pädevus muusika valdkonnas.....	15
1.4. Muusika lõimimine teiste õppekasvatustaladega.....	17
2. UURIMISTÖÖ METOODIKA	20
2.1. Uurimistöö eesmärk ja uurimisküsimused.....	20
2.2. Andmekogumise meetod	21
2.3. Andmekogumise protseduur ja andmete töötlemine	21
2.4. Uurimistöö valim	22
3. UURIMISTULEMUSED LASTEAIAÕPETAJATE VALMIDUSEST KASUTADA MUUSIKATEGEVUSI	25
3.1. Lasteaiaõpetajate valmisolek muusikategevuste läbiviimiseks	25
3.2. Õpetajate pädevus muusikategevuste läbiviimiseks	33
3.3. Õpetajate vajadused muusikategevuste läbiviimiseks	36
3.4. Arutelu	38
KOKKUVÕTE.....	43
KASUTATUD KIRJANDUS	45
Lisa. Küsimustik.....	48

SISSEJUHATUS

Eestis on alates 1940. aastatest lasteaedades tööl olnud väljaõppega muusikaõpetajad, rühmaõpetajad pole pidanud muusikategevuste planeerimisega kokku puutuma. Samas lasteaia rühmaõpetajad peaksid samuti olema teadlikud muusikaõpetuse sisust ja eesmärkidest (Pullerits, 2017, lk 265), kokkuvõtlikult on õpetajatel ühine eesmärk, et laps areneks läbi temale vajalike kogemuste (Pullerits, 2010, lk 69). Muusikaõpetus lasteaias on sätestatud koolieelse lasteasutuse riikliku õppekavaga (2008), mida peavad järgima nii muusika- kui ka rühmaõpetajad.

Koolieelse lasteasutuse personali miinimumkoosseisu määrus (2015) §3 Lasteasutuse õpetaja ja õpetajat abistav töötaja lõige 2 sätestab, et lasteasutuses luuakse iga kahe 2-aastaste ja vanemate laste rühma kohta 0,25 muusikaõpetaja ametikohta. Juhul, kui muusika ja liikumise õppe- ja kasvatustegevusi viib läbi rühmaõpetaja, ei pea olema loodud eraldi muusikaõpetaja ja liikumisõpetaja ametikohti. Nt võib olla olukord, et majas on vaid üks rühm ja rühmaõpetajad peavad olema võimelised ise muusikategevusi planeerima ja rühmas läbi viima. Eriti peavad selle olukorraga hakkama saama just maapiirkondade rühmaõpetajad, kuna muusikaõpetajaid lihtsalt ei pruugi tööle leida.

Senise koolieelse lasteasutuse seaduse asemel oli plaanis kehtestada uus seadus, mis sätestaks alushariduse korraldamise aluseid. Esialgne koolieelse lasteasutuse seaduse muutmise eelnõu (2022) jättis lasteasutuse pidajale suurema otsustuspädevuse töötajate koosseisu määramisel. Eraldi ei sätestatud eelnõus muusika- ja liikumisõpetaja ametikohta, vaid see oleks jäänud iga lasteasutuse enda otsustada. Esialgse eelnõu lugemine tõstataski diskussiooni, kas rühmaõpetajad oleksid valmis muusikategevusi rühmas ise läbi viima ja kas nad oleksid selleks piisavalt pädevad.

Käesoleva bakalaureusetöö uurimisprobleem on, et pole teada rühmaõpetajate valmisolekut muusikategevuste läbiviimiseks, kui lasteaias puudub eraldi muusikaõpetaja. Koort (2015) uuris oma bakalaureusetöös rühmaõpetajate hinnangut muusikategevuste kasutamise kohta planeeritud õppe- ja kasvatustöös. Minule teadaolevalt pole varem uuritud lasteaia rühmaõpetajate arvamust muusikategevuste läbiviimise kohta planeeritud õppetegevustes.

Lõputöö eesmärgiks oli välja selgitada rühmaõpetajate valmisolek vajadusel ise muusikategevuste läbiviimiseks.

Eesmärgi saavutamiseks seati järgmised uurimisküsimused:

1. Milline on lasteaiaõpetaja valmisolek muusikategevuste läbiviimiseks õppekasvatustöös?
2. Kui pädevana õpetajad ennast tunnevad muusikategevuste läbiviimisel?
3. Millised on õpetajate vajadused muusikategevuste edukaks läbiviimiseks rühmas?

Uuring on läbi viidud Jõgevamaa maapiirkondade lasteaedade rühmaõpetajatega, kes pole varasemalt pidanud muusikategevuste planeerimisega ise kokku puutuma. Uurimistöös on kasutatud kvantitatiivset uurimisviisi ja uurimismeetodiks on valitud küsimustik, mis annab võimaluse õpetajatel hinnata oma valmisolekut ja võimeid muusikategevuste läbiviimiseks.

Bakalaureusetöö koosneb kolmest osast – teoreetilised lähtekohad, uurimistöö metoodika ja uurimistöö tulemused. Töö esimeses teoreetilises osas on välja toodud muusika tähtsus lapse arengule, muusikategevused koolieelses lasteasutuses, õpetajate muusikaline väljaõpe ja muusika lõimimine teiste õppekasvatustegevuste valdkondadega. Teine peatükk annab ülevaate uurimistöö metoodikast, valimist, uurimisprotseduurist ning andmete töötlusmeetoditest. Töö kolmandas osas on esitatud uurimistulemused, nende analüüs ja järeldused uurimistulemuste kohta.

Töös on kasutatud 44 allikat, neist 14 on võõrkeelsed. Peamiselt on töös toetutud muusikapedagoogide Muldma, Pullerits, Päts ja Kiilu seisukohtadele ja arvamustele. Välisautoritest on enim kasutatud Denac ja Silverstone seisukohti ja varasemaid uurimusi.

1. MUUSIKALISTE TEGEVUSTE KASUTAMINE LAPSE ARENGU TOETAMISEL

Selles peatükis antakse ülevaade muusika tähtsusest lapse arengus, muusika tähendusest koolieelses lasteasutuses ja rühmaõpetajate pädevusest ning õpetajate rollist muusika kontekstis

1.1. Muusika ja selle tähtsus lapse arengus

Muusikal on olnud pikk ajalugu olles aastatuhandeid inimestele saatjaks ja arenenud järkjärgult koos nendega (Pullerits, 2001, lk 53). Muusika on abstraktne kunstiline väljendusvahend, millel on täita oluline roll inimese arengus (Pullerits, 2001, lk 53). Eesti Keele Instituut defineerib muusika lühidalt - muusika on helikunst. Pullerits (1998, lk 2) on aga öelnud, et kui juttu tuleb muusikast, siis kujutluspildis näeme orkestrit, koori, bändi vms. Tegelikult on muusika igas helis - tuulekohinas, vihmapiiskades, südametuksetes (Pullerits, 1998, lk 2). Muusika mõistena on lühidalt ja konkreetselt defineeritud, kuid tegelikult siiski kõigile erinev, selle tähendus, kõla ja rütm sõltub inimesest ja tema hetkeseisundist (Rüütel, 2003). Täpselt sama muusikapala võib mingitel hetkedel meile tunduda hoopis erinev, sõltuvalt tujust, varasematest kogemusest ja emotsioonidest (Rüütel, 2003). Muldma (2008, lk 256) ütleb, et kõigil lastel on sünnipärane musikaalsus küll erinev, kuid muusika alged on kõigil olemas. Muusika alge pesitseb sügaval inimloomuses ja lapsele on muusikaga tegelemine nii loomulik ning vajalik tegevus (Barrett, 2011).

Muusika on olnud läbi aegade inimkonna lahutamatu osa, lapse esimene kokkupuude ümbritseva maailmaga toimub just läbi helide ja seda juba emaüsas - ema hääletoon, südamerütm ja hingamissagedus (Pullerits, 2017, lk 265). Vastsündinu iga kestab sünnist kaks elukuud ja siis on laps veel üsna piiratud akustilistele helidele, kuid see periood on siiski oluline aeg, sest kahe kuuga areneb temast imik (Päts, 2010, lk 21). Imikuiga, mis algab teisest elukuust ja kestab kuni esimese eluaastani, on erakordselt tähtis aeg. Juba kahekuune imik hakkab tähelepanuga kostvat laulu ja pillimängu jälgima ning seda aega võib nimetada kuulma õppimise perioodiks. Järgmisel arenemisperioodil hakkab imik kaasa lalisema ja koogama, imiteerides kuulnud hääli (Päts, 2010, lk 21). Maimikueas, esimesest eluaastast kuni kolmanda eluaastani, pole laps enam passiivne vastuvõtja, tema muusikaline areng sõltub paljuski teda ümbritsevast keskkonnast, kuid eelistatud on selline muusika, mis

on rütmikas ja annab võimaluse aktiivseks tegutsemiseks, näiteks muusika saatel mäng, tants vms liikumine (Pullerits, 2017, lk 266; Päts, 2010, lk 22). Päts (2010, lk 22), kes oli Eesti üks silmapaistvaim muusikapedagoog ja helilooja, on öelnud, et kui laps hakkab kaasa laulma, siis esialgu ei oma tähtsust, kas laul kostub õigel kõrgusel, kuid kui laps juba varakult laulab kaasa puhtalt, annab see märku lapse andekusest. Kuid mitte ainult andekus ei oma lapse musikaalsuses rolli, väga suurt mõju avaldab keskkond ja kui keskkond ei toeta lapse tugevusi, võivad võimed jääda ka välja arenemata (Pullerits, 2017, lk 267). Maimikueas hakkavad lapsed järelelaulmises teksti vastu huvi tundma ja tahavad mõista laulu sõnu (Päts, 2010, lk 23). Koolieelikueas, kolmandast kuni seitsmenda eluaastani, on lastel soov ümbritsevat tundma õppida ja vajadus palju liikuda (Päts, 2010, lk 23). Lasteaias on õppetegevus korraldatud mänguliselt ja seal lapsed õpivad läbi liikumismängude, laulavad, tantsivad ja saavad ise katsetada rütmipillidel musitseerimist, areneb lapse muusikaline teadlikkus (Pullerits, 2017, lk 280; Päts, 2010, lk 23). Muusikast saab lapse väljendusvahend ja nad kasutavad muusikat, et väljendada oma emotsioone, mõtteid ja tundeid (Bačlija Sušić, 2018; Muldma, 2008, lk 267). Päts (2010, lk 23) on öelnud, et laul on lapse rõõmsa meele tunnus. Positiivsed muusikakogemused selles eas mõjutavad hilisemat suhtumist ja vastuvõtlikkust, väärtushinnanguid muusikasse kuni täiskasvanueani välja (Denac, 2008).

Cohrdes jt (2018) jõudsid oma uurimuses järeldusele, et muusika ja keele oskus on omavahel väga tihedalt seotud. Muusikalised tegevused laiendavad laste sõnavara, lauludes esineb palju kordusi ning see aitab lastel sõnu õppida, neid õigesti hääldada ja kuulnud mõista (Cohrdes jt. 2018). Muusikaga tegelemise kaudu areneb ka töömälu maht (Georg & Coch, 2011), seega muusika on mälu treeninguks hea vahend (Georg & Coch, 2011; Kraus & Chandrasekaran, 2010; Pullerits, 2004, lk 23). Muusika arendab ka koostöö oskust, vajalik on üksteisega arvestada ja proovida ise sinna sobituda (Silverstone, 2018), seda siis näiteks rütmilistes liikumistes või pillimängus. Klemm (2010) tõi välja, et need lapsed, kes on saanud rohkem muusikalist väljaõpet, neil on tugevam pingetaluvus, mis on otseselt seotud ka probleemide lahendamise oskusega. Need, kes on muusikaga rohkem kokku puutunud, on ka empaatilisemad ja oskavad teisi paremini kuulata (Klemm, 2010). Muusika valdkond mõjutab lapse üldist arengut ja ka kultuurilist teadlikkust (Bačlija Sušić, 2018). Lapse kokkupuuted muusikaga varases eas kujundavad ja panevad aluse suhtele muusikaga (Rüütel, 2003). Et laps areneks igakülgseks, tuleb temaga teha erinevaid ja mitmekülgeid tegevusi (Pullerits, 2005, lk 214).

Töös on käsitletud muusikat, kui õppetegevuse valdkonda, millega koolieelses lasteasutuses igapäevaselt õpetajad tegelevad. Muusikategevustena on välja toodud laulmine, muusika kuulamine, muusikalis-rütmiline liikumine ja pillimäng, mis omavahel on nii tihedalt seotud ja käivad omavahel käsikäes.

Muusika mõjub kuulajale alati erinevalt, mõjutatult hetkeemotsioonidest ja varasematest kogemustest. Muusikat leidub kõikjal ja kõiges, kui osata seda näha, kuulata ja tunda. Algselt on laps passiivne kuulaja ja jälgija, mõjutatult ümbritsevast keskkonnast hakkab ta ise tegutsema, avastama ja katsetama. Muusika on suurepärane vahend erinevate valdkondade lõimimiseks ja koostööoskuse kujundamiseks. Mitmesugused helid ja muusikapalad tekitavad erinevaid emotsioone ning aitavad lapsel end välja elada, väljendada ja arendada kultuurilist teadlikkust. Mida varem laps muusikaga kokku puutub, seda mitmekülgsemalt ta areneb.

1.2. Muusikaõpetus koolieelses lasteasutuses

Eelkooliaeg on oluline periood, et lapsi julgustada, arendada ja äratada huvi musikaalsete tegevuste vastu (Denac, 2008; Muldma, 2008, lk 256), siis luuakse alus muusikaarmastuse vastu ning julgustatakse last ennast muusikaliselt loovalt väljendama (Muldma, 2008, lk 256). Muusikategevused stimuleerivad lapse emotsioone ja annavad võimaluse elamuste tekkeks (Muldma, 2008, lk 256; Päts, 2010, lk 13). Päts (2010, lk 26) on öelnud, et algastmes toimub lapse tundeelu rikastamine läbi muusika ning muusikaline kasvatus mängib olulist rolli isiksuse kujundamisel.

Muusikal kui loomingulisel tegevusel, on väga suur positiivne mõju lapse üldisele arengule ja kasvamisele (Silverstone, 2018), muusika aitab luua vastastikust toimimist laste vahel (Kim & Kemple, 2011) ehk siis arendab ka sotsiaalseid suhteid. Koolidge ja Holmes (2018) toovad välja, et igasugune muusika ning keskkond ilma muusikata, annavad täiesti erinevaid tulemusi laste tegutsemises. Muusikaga tegelemine toetab lapse kognitiivset, sotsiaalset, intellektuaalset ja ka füüsilist arengut, seega muusikaga tegelemine on koolieelses eas väga tähtsal kohal (Barrett jt, 2020; Muldma & Kiilu, 2009, lk 91). Kraus ja Chandrasekaran (2010) räägivad küll kooli kontekstist, kuid nad toovad välja, et muusikategevused toovad laste akadeemilistele saavutustele kasu, parandades lapse õppimis- ja kuulamisoskust. Klassiruumid on mürarikkad ja see mõjub õppimisele halvasti, kuid muusikaga tegelemine arendab lapses tähelepanu ja mälu (Kraus & Chandrasekaran,

2010). Muusika valdkonna lõimimine ka teiste ainevaldkondadega aitab lapsel tõsta tema enesehinnangut ja aitab kaasa lapse üldisele arengule (Silverstone, 2018). Muusika toetab kõne arengut, matemaatilisi oskusi, liikumist ja üldiselt ka käitumist (Pihlak & Reinsalu, 2022, lk 29).

Koolieelse lasteasutuse õppe- ja kasvatustegevuse eesmärk lapse muusikalise arengu seisukohalt on lapsele aluse loomine, et laps hakkaks huvituma ja armastama muusikat ning ka muusikalise maitse kujundamine (Muldma & Kiilu, 2009, lk 91). Oluline on, et laps julgeks end muusikaliselt väljendada ja muusika edendaks lapse emotsionaalset arengut. Muusikategevustes on väga oluline osa rütmil ja rütmilise õpetamisel läbi liikuva tegevuse saavad eduelamuse ka need lapsed, kelle laululised võimed on tagasihoidlikumad (Kangron, 2005, lk 18). Pullerits (2004, lk 44) on öelnud, et rütmile reageerivad kõige paremini lapsed eelkoolieas, millest võib järeldada, et koolieelses lasteasutuses on kõige parem aeg lastele õpetada rütmitunnetust. Muusikategevused koolieelses lasteasutuses on jagatud neljaks põhitegevuseks: muusika kuulamine, laulmine, muusikalis-rütmiline liikumine ja pillimäng (Muldma & Kiilu, 2009, lk 91-92; Pullerits, 2005, lk 214). Kõik need tegevused on omavahel tihedalt seotud ja teenivad sama eesmärki, moodustades ühtse terviku, et luua lapse arendamiseks mitmesuguseid võimalusi (Muldma & Kiilu, 2009, lk 92). Erinevate ja mitmekülgsete tegevustega on lapsel õpiprotsessi kaasatud erinevad meeled ja õppimine toimub intensiivsemalt (Pullerits, 2005, lk 214). Järgnevalt on antud ülevaade igast muusika põhitegevusest koolieelses lasteasutuses.

1.2.1. Laulmine

Kõige esimene muusikainstrument igale inimesele on tema hääl (Muldma & Kiilu, 2009, lk 98; Pullerits, 2017, lk 273). Kõige loomupärasem viis uute oskuste omandamisel on matkimine (Pullerits, 2005, lk 33), kõigepealt kuuleb laps ümbritsevaid häáli ja seejärel hakkab kuuldu matkima ning ka oma häält kasutama (Pullerits, 2017, lk 273). Lapse jaoks on rääkimine ja laulmine võrdväärsed tegevused, laulmine on laste seas kõige enam levinud musitseerimisviis ning lapsed väljendavad oma sisemaailma laulmise teel, laul on lapse rõõmsa tuju tunnuseks (Päts 2010, lk 23).

Laulude õpetamine tähendab õpetaja jaoks läbimõtlemist ja eesmärgipärast eeltööd (Muldma & Kiilu, 2009, lk 98). Enne laulmist tuleb muusikapala vastu huvi tekitada, kas siis kasutada samateemalist pilti, pidada samasisuline vestlus, muusikapala kuulamine vms

(Muldma, 2008, lk 268). Õpetaja peab mõtlema ka laulu tekstile ja viisile, kas see on lapsele võimetekohane (Muldma, 2008, lk 268). Õpetatav laul peaks olema seotud laste endi toimingute ja huvidega, siis toimub laulu õppimine ja ümbritsevast arusaamine (Muldma, 2008, lk 268). Laulu õppimine peab toimuma matkimise teel, ehk siis õpetaja laulab ette ja laps matkides proovib viisi jäljendada (Pullerits, 2017, lk 273). Läbi laulude saab lastele edasi anda ka faktiteadmisi (Georg & Coch, 2011), näiteks lauldes tähestikulaulu, sel viisil jääb see lapsele hästi meelde. Laulmine arendab ka sotsiaalseid suhteid ja annab lapsele võimaluse end väljendada ning seeläbi toimub lapse vaimne ja vokaalne areng (Barrett jt., 2020; Blašković, 2015). Muldma (2008, lk 267) ütleb, et laul on sotsiaal-kultuuriline nähtus, laps saab võimaluse kujundada oma rahvuslikku identiteeti, laulurepertuaari omandamisega luua sidet esivanematega ja hoida elus traditsioone. Läbi rahvalaulude õpib laps tunnetama oma kultuurilist teadlikkust (Bačlija Sušić, 2018).

1.2.2. Muusika kuulamine

Muusika kuulamine ja muusika kuulmine pole samatähenduslikud (Ots, 2005, lk 8; Pullerits, 2005). Lihtsalt muusika kuulmine on kõrgete ja madalate helide eristamine ja tajumine (Pullerits, 2005). Muldma ja Kiilu (2009, lk 91-92) ütlevad, et muusika kuulamine on eesmärgistatud tegevus, kus kuulamisel on konkreetne eesmärk. Muusikapala kuulatakse vastavalt õppetegevuse teemale ja eesmärkidele, mille on õpetaja eelnevalt seadnud (Muldma & Kiilu, 2009, lk 91-92). Muusikat kuulates saab laps algteadmised muusikast ja kogeb musikaalseid elamusi, mis aitavad tal väärtustada muusikat tervikuna (Muldma, 2008, lk 256).

Pullerits (2017, lk 279) ütleb, et lasteaia kontekstis muusika kuulamine vahendab laste emotsioone, millega kaasnevad reaktsioonid nagu käte plaksutamine, erinevad liigutused, tantsimine jms. Kui muusika kuulamise ajal toimub lapse aktiivne liikumine nagu näiteks tants, siis ta kuuleb ja kuulab muusikat. Sama on ka pillimänguga muusika saatel, kui laps mängib pilli muusika taustal, siis ta ka kuulab ja kuuleb muusikat (Pullerits, 2017, lk 279). Koolidge ja Holmes (2018) uurisid taustamuusika olulisust õppetöös. Nad tulid järeldusele, et oskuslik ja teadlik muusika kasutamine õppekeskkonnas soodustab lapse arengut ja aitab last erinevates tegevustes. Näiteks aitab taustamuusika kaasa lapse töömälu arengule, tema tähelepanuvõime suureneb ja see omakorda soodustab õppimist (Koolidge & Holmes, 2018). Kui lapsel on hea isiklik emotsioon mingi muusikapalaga, siis ta on ka hea kuulaja, sest

positiivsed emotsioonid aitavad laste tähelepanu koondada ja saavutada head emotsiooni (Pullerits, 2017, lk 280).

1.2.3. Muusikalis-rütmiline liikumine

Lastel on suur liikumisvajadus ja muusikalis-rütmilised liikumised aitavad seda hästi rahuldada (Muldma & Kiilu, 2009, lk 101). Pullerits (2004, lk 27) on öelnud, laps tajub muusikat ja liikumist ühtse tegevusena, liikumine on lapsele loomulik eneseväljendusviis ja läbi liigutuste väljendab laps oma esmaseid tundeid. Rütmiline liikumine on otseses seoses lapse rütmitajuga (Pullerits, 2004, lk 29) ja muusika rütm kutsub lapses esile kehalise aktiivsuse, mis algselt väljendub liigutustega, mis pole veel muusikaga rütmis ja ilmnevad ebakorrapäraselt, kuid lapse arenedes hakkavad tema liigutused muusika rütmi tabama (Pullerits, 2004, lk 43).

Muusikalis-rütmilise liikumise alla käivad koolieelses lasteasutuses tantsud, erinevad harjutused, laulumängud ja loovliikumine, nende tegevustega arenevad lapse sotsiaalsed oskused ja loominguline aktiivsus (Muldma, 2008, lk 264). Pullerits (2004, lk 29) ütleb, et ka kehapilli mängimine käib rütmilise liikumise alla. Muusikalis-rütmiline liikumine õpetab lapsi muusikaga kooskõlas liikuma ja liikumistegevuse sisuks võib olla kõnd, kerge jooks, ettenäidatud tantsusammud, mille eesmärk on lapsi õpetada liikuma kooskõlas muusikaga ja selle rütmiga (Muldma, 2008, lk 264; Muldma & Kiilu, 2009, lk 101). Need tegevused aitavad lapsel mõista ja väljendada muusika sisu ja eripära (Muldma & Kiilu, 2009, lk 101) ning sellest võib järeldada, et läbi muusikalis-rütmilise liikumise areneb lapse eneseväljendusoskus. Muldma (2008, lk 264) ütleb, et suure intensiivsusega rütmilised liikumistegevused peaksid vahelduma rahulikamate tegevustega, et lapsel ei tekiks üleväsimust. Muldma (2008, lk 264) on lapse muusikalis-rütmilise liikumise kokku võtnud lausega: “Liikumine on väikese lapse musitseerimine”.

1.2.4. Pillimäng

Laps tunneb rõõmu pillimängust ja pillide kasutamine muudab muusikategevused mitmekülgsemaks (Blašković, 2015; Muldma & Kiilu, 2009, lk 104). Läbi pillimängu saab juhtida lapse tähelepanu muusikapalale ja rütmile, läbi pillimängu arenevad lapse muusikalised põhivõimed, milleks on kuulamisoskus, pillimängu koostööoskus, peenmotoorika, koordinatsioonivõime ja tähelepanu (Blašković, 2015; Muldma & Kiilu,

2009, lk 104). Laps kasutab esmalt kehapilli, millega saab tekitada erinevaid hääli, näiteks käte plaksutamine või hõõrumine, kehale patsutamine, sõrme nipsutamine või jalgade trampimine vastu maad jne (Mänd, 2003) ning kehapilli mängitakse enim laulude ja liisusalmide saateks (Muldma & Kiilu, 2009, lk 104). Oma kehal pilli mängimine on justkui eeltöö rütmipillide mängimiseks (Mänd, 2003; Muldma, 2008, lk 270) ja et pilli hästi mängida, peab olema hea rütmitunnetus (Pullerits, 1998, lk 3).

Pillimäng on laste jaoks huvitav ja arendav, see nõuab silma, käe ja kõrva omavahelist koordinatsiooni ning käe valmisolekut rütmi õigel hetkel tabada (Muldma, 2008, lk 269). Ka kõige lihtsamate pillide mängimine arendab käe ja silma koostööd, seda eriti nooremate laste puhul (Silverstone, 2018). Pillimängu õpetuse alguses peab õpetaja lapsele selgitama, mis on pilli nimetus, pilli hoidmise ja kasutamise reegleid ja selgitama mänguvõtteid (Muldma & Kiilu, 2009, lk 104), laps peab aru saama, et need pole mänguasjad ja pille kasutatakse eesmärgipäraselt (Pullerits, 2017, lk 277). Pillimängu toetavad kõnerütmid ja rütmitaju, heaks vahendiks pillimängul on erinevad kõne- ja liikumismängud, mis aitavad lapsel paremini rütmi tajuda (Pullerits, 2017, lk 277).

Koolieelse lasteasutuse eesmärk on, et laps hakkaks muusikast huvituma ja muusikat armastama. Muusikalised tegevused julgustavad last end loovalt väljendama, mis omakorda tekitab lapsele positiivseid emotsioone ja kujundab lapse isiksust. Erinevad Eesti muusikapedagoogid Päts (2010), Muldma (2018) ja Pullerits (2017) on seisukohal, et muusikal on otsene positiivne mõju lapse üldisele arengule ja läbi muusikategevuste arenevad sotsiaalsed suhted, lapse intellektuaalne-, emotsionaalne-, kognitiivne- ja füüsiline areng. Muusikategevused laulmine, muusika kuulamine, pillimäng ja muusikalis-rütmiline liikumine on omavahel tihedalt seotud ja omavad sama eesmärki, milleks on arendada last läbi nende mitmekülgsete tegevuste ja luua lapsele põhi eelseisvaks eluks.

1.3. Rühmaõpetajate pädevus muusika valdkonnas

Muusikaline kasvatus on omaette eesmärk ja muusikaõpetus on vahend selle saavutamiseks (Päts, 2010, lk 111). Selleks et lapsele edasi anda edukalt muusikakasvatuse sisu, peab õpetaja tundma didaktikat ehk õpetamisteooriat (Päts, 2010, lk 111). Päts (2010, lk 47) on öelnud, et õpetamise tähtsaimaks eeltingimuseks on põhimõte, et teistele võime õpetada ainult seda, mida ise teame ja oskame, ehk siis enne kui õpetaja asub lastele midagi õpetama, peab ta seda ka ise põhjalikult tundma.

Eestis saavad alushariduse pedagoogid Tartu ja Tallinna Ülikoolides väljaõppe ja teadmised, kuidas muusikategevusi lasteaias rakendada. Alushariduse pedagoog teab riikliku õppekava muusika valdkonna eesmärged, selle sisu ning saab esmase praktilise kogemuse kavandada ja läbi viia muusikalises tegevuses koolieelses eas. Tartu Ülikooli koolieelse lasteasutuse õppekavas (2008) on välja toodud pädevused: “Aine läbinud üliõpilane teab riikliku õppekava muusika valdkonna eesmärged ja sisu ning oskab õppekavast lähtuvalt kavandada ja läbi viia muusikalisi tegevusi koolieelses eas; rakendab õigeid didaktilisi võtteid arvestades valdkondade vahelise lõimingu ning õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtteid riiklikus õppekavas; omab terviklikku ülevaadet koolieelses eas lapse muusikakasvatusest” (Haridusteaduste instituut, 2015). Tallinna Ülikooli õppekava läbinud üliõpilane: “Teab ja oskab analüüsida lapse muusikalise arengu iseärasusi erinevates arenguperioodides; oskab planeerida ja eesmärgistada muusikalisi tegevusi ning seostada neid erinevate aine- ja eluvaldkondadega; omab esmasel praktilisel kogemusel muusikaliste tegevuste läbiviimiseks” (Tallinna Ülikooli Haridusteaduste Instituut, i.a.). Niisiis, ülikooli lõpetanud pedagoog omab terviklikku ülevaadet muusikakasvatusest koolieelses eas, tunneb lapse arengut erinevates arenguperioodides ja oskab muusikategevusi lõimida teiste valdkondadega.

Koort (2015) uuris oma bakalaureusetöös õpetajate hinnangut muusikategevuste olulisusele ja uuringust tuli välja, et õpetajad peavad muusikategevust oluliseks ja kasutavad õppetegevustes muusikategevusi, kuid sooviksid juurde areneda, ehk siis võib järeldada, et praegustest teadmistest ja praktikast jääb väheks, et rühmatöös täisväärtuslikult muusikategevust lastele õpetada. Kim & Kemple (2011) oma uurimuses käsitlesid lasteaiaõpetajate uskumusi muusika osas. Tulemused näitasid, et lasteaiaõpetajad pidasid muusika valdkonda oluliseks, kuid suur osa uuringus osalejatest tunnistasid, et nende oskus rakendada muusikategevusi on pigem madal ja nad on selles ebakindlad. Need õpetajad, kes tundsid end muusikategevustes kindlamalt, pidasid ka muusikavaldkonda olulisemaks (Kim & Kemple, 2011).

Rootsis läbiviidud uuring (Ehrlin & Tivenius, 2018) näitas, et nii koolis kui ka eelkoolis tunnevad õpetajad end muusikalistes tegevustes ebakindlalt, eriti laulmises ja muusikainstrumentidega muusitseerimises, mis omakorda tekitab olukorra, et need tegevused jäävad kõrvalisteks. Õpetaja tegeleb vaid sinnamaani, kus on temal mugav, kuid lapsed ei saa kõiki muusikategevusi täiel määral. Eelkooli õpetajatest need, kellel pole põhjanevat

muusikalist väljaõpet, teevad ka vähem muusikalisi tegevusi. Õpetajad, kes näevad muusikat kui ühte oskusainet, teevad ka rohkem muusikategevusi. Rootsisis ei ole üldiselt eraldi muusikaõpetajaid lasteaedades ja selle tulemusena jäävad lapsed muusikavalkonnast ilma (Ehrlin & Tivenius, 2018).

Denac (2008) on seisukohal, et õpetaja ülesanne on luua positiivne hoiak muusikategevuste vastu, julgustada lapsi muusika tegevustest osa võtma, sealjuures peab arvestama laste huvidega, kaasama neid muusikategevuste planeerimisse, samuti meetodite ja vahendite ettevalmistusse. Õpetaja loomingulisus, heatahtlikkus ja kannatlikkus on tähtsal kohal, et mitte lapse huvi ja tähelepanu nõrgestada (Päts, 2010, lk 53). Oluline on, et muusikategevused oleksid võrdselt esindatud õppeprotsessis teiste valdkondadega (Denac, 2008). Ka Selke (2007, lk 36) on öelnud, et muusikakasvatases mängib suurt rolli õpetaja oma hoiakute, prioriteetide ja väljaõppega. Loominguline ja pädev õpetaja oskab last muusikasse kaasata ja teha selle huvitavaks, seejuures oskamatu ja initsiatiivitu õpetaja võib tahtmatult peletada lapse muusika juurest (Selke, 2007, lk, 36). On õpetaja teha, kas lapsel tekib muusikasse positiivne suhtumine või mitte (Denac, 2008). Õpetaja suurimaks ülesandeks peab Päts (2010, lk 24) lapse fantaasia säilitamist ja selle elus hoidmist.

Kokkuvõtvalt öeldes on õpetajal suur vastutus tunda muusikaõpetuse põhimõtteid, didaktikat ja eesmärke. Selleks, et midagi õpetada, tuleb valdkonda ise põhjalikult tunda. Pädevused, mis alushariduse pedagoogil on saavutatud, aitavad tal tööd planeerida ja läbi viia, seejuures lapse arengut silmas pidades. Õpetaja on see, kes annab aluse lapse muusikalise arengu kujunemisele (Denac, 2008). Erinevad töös käsitletud uurimused näitavad, et õpetajad peavad muusikavaldkonda oluliseks, kuid muusikategevuste läbiviimisel tunnevad nad end pigem ebakindlalt.

1.4. Muusika lõimimine teiste õppekasvatustevaldkondadega

Selleks, et lapse maailmapilt kujuneks terviklikuks, kasutatakse koolieelses lasteasutuses üldõpetuslikku põhimõtet. See tähendab, et õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel käsitletakse teemat erinevate tegevuste kaudu: omavahel lõimitakse kuulamist, kõnelemist, lugemist, kirjutamist, vaatlemist, uurimist, võrdlemist, arvutamist ning mitmesuguseid liikumis-, muusika- ja kunstitegevusi (Koolieelse lasteasutuse riiklik õppekava, 2008).

Koolieelse lasteasutuse riiklikus õppekavas (2008) on välja toodud valdkondade temaatika last ümbritsevast elust ja keskkonnast. Valdkondadeks on mina ja keskkond, keel ja kõne, eesti keel kui teine keel, matemaatika, kunst, muusika ja liikumine (Koolieelse lasteasutuse riiklik õppekava, 2008). Õppe- ja kasvatustegevus peab toetama lapse kehalist, vaimset, emotsionaalset ja sotsiaalset arengut, mille tulemusena loob laps tervikliku ja positiivse minapildi, omandab esmased tööharjumused, on kehaliselt aktiivne, mõistab ümbritsevat keskkonda, on eetilise käitumisega ning omab algatusvõimet (Ülavere jt, 2017, lk 73). Uute teadmiste saamiseks peavad lõimitud tegevused aitama luua seoseid laste olemasolevate ja uute oskuste vahel (Kalimulina, 2006, lk 215), see muudab õppe huvitavaks ja mitmekesiseks. Kala (2009, lk 7) on öelnud, et ühe teema käsitlemine erinevate valdkondade kaudu soodustab lapse erinevate meeltega õppimist ning aitab paremini luua seoseid erinevate teadmiste vahel. Ühe teemaga saadud teadmisi ja oskusi saab seostada erinevate valdkondadega, nii kinnistuvad nii teemakohased kui ka valdkonna alased teadmised (Kala, 2009, lk 7), see tähendab, et sama materjali käsitlemine erinevates tegevustes ja valdkondades tagab edukama ja mitmekülgsema õppe. Silverstone (2018) on öelnud, et muusika valdkonna lõimimine teiste ainevaldkondadega tõstab lapse enesehinnangut ja aitab kaasa lapse üldisele arengule ning Kalimulina (2006, lk 215) toob välja, et lõimitud tegevused aitavad lapsel näha tervikut ning lõimimisega on tagatud lapse igakülgne areng.

Rühmaõpetaja mõtleb läbi ja planeerib erinevad tegevused lähtuvalt oma rühma laste arengust ja võimetest, tema määrab õppemeetodid ja tempo ning teeb seda järjepidevalt (Kalimulina, 2006, lk 219). Selleks, et õpe toimuks lõimitult, on vaja rühmaõpetajatel panustada enesearengusse, end pidevalt täiendada ning juurde õppida, et lapsed saaksid areneda mitmekülgses ja huvitavas keskkonnas (Jürimäe & Treier, 2008, lk 123).

Riiklik õppekava (2008) näeb ette, et tegevused koolieelses lasteasutuses peavad toimuma lõimitult kõikide ainevaldkondade vahel, see tähendab et lõimimine peab toimuma ka muusika tegevustes. Et lapsest kasvaks terve minapildiga ühiskonna liige, peavad lapsed saama õpet, mis on võimalikult mitmekesine, see tagab laste laiapõhjalised teadmised ning ümbritsevast arusaamise. Õpetajate panus on siin suur, et õppetegevused erinevates valdkondades oleksid oskuslikult lõimitud.

Muusikaõpetus koolieelses lasteasutuses on üks õppekasvatus valdkondadest, mis on sätestatud koolieelses riiklikus õppekavas. Muusika arendab erinevaid oskusi, töömälu mahtu, laste omavahelist koostööd ja sotsiaalseid suhteid, muusika aitab rahuldada

liikumisvajadust ning on lapsele eneseväljendusvahendiks. Selleks, et edasi anda muusikategevuste sisu ning lõimida neid teiste ainevaldkondadega, peavad õpetajad tundma õpetamise didaktikat. Õpetaja ülesanne on olla oskuslik muusikategevuste vahendaja, et lapsed muusikategevustest rõõmuga osa võtaksid.

2. UURIMISTÖÖ METOODIKA

Selles peatükis antakse ülevaade uurimistöö eesmärgist, tuuakse välja uurimisküsimused, selgitatakse, millist meetodit töös kasutatud on, kes kuuluvad uurimistöö valimisse ning kuidas viidi läbi uurimistöö küsimustik Jõgevamaa maapiirkondade lasteaedade rühmaõpetajatega.

2.1. Uurimistöö eesmärk ja uurimisküsimused

Muusikaõpetus lasteaias on sätestatud koolieelse lasteasutuse riikliku õppekavaga (2008) ja seda peavad järgima nii muusikaõpetajad kui ka rühmaõpetajad. Sellest tulenevalt on bakalaureusetöö eesmärgiks välja selgitada rühmaõpetajate valmidus kasutada muusikategevusi õppetegevustes.

Töö eesmärgist lähtuvalt on tuletatud kolm peamist uurimisküsimust:

1. Milline on lasteaiaõpetaja valmisolek muusikategevuste läbiviimiseks õppekasvatustöös?
2. Kui pädevana õpetajad ennast tunnevad muusikategevuste läbiviimisel?
3. Millised on õpetajate vajadused muusikategevuste edukaks läbiviimiseks rühmas?

Esimene uurimisküsimus on oluline, et teada saada õpetajate endi hinnangut valmisoleku kohta muusikategevusi õppekasvatustöös kasutada ja mõista, kui oluliseks peavad õpetajad muusikavaldkonda teiste õppekasvatuse valdkondadega lõimimisel. Teine uurimisküsimus annab ülevaate, millised on õpetajate varasemad kogemused ja pädevus muusikavaldkonnas. Selle uurimisküsimuse tulemused peegeldavad õpetajate tegelikke kogemusi ja pädevust, mis annab võimaluse teha järeldusi, kas kokkupuude muusikaga on olnud piisav, et muusikavaldkonda õpetada. Kolmas uurimisküsimus annab ülevaate, millest tunnevad õpetajad kõige suuremat puudust ja mida nad juurde vajaksid, et tunda end muusikategevustes enesekindlamalt. Käesolev uurimistöö keskendub õpetajate hinnangule enda valmisoleku kohta muusikategevusi igapäevaselt rühmas läbi viia ja sellele, kui tähtsaks nad muusikavaldkonda koolieelses lasteasutuses peavad.

2.2. Andmekogumise meetod

Uurimistöö läbiviimiseks kasutati kvantitatiivset uurimisviisi ja koostati elektrooniline küsimustik. Küsimustiku koostamiseks kasutati keskkonda *Google Forms* ja aluseks on võetud uurimistöö teoreetilised lähtekohad. Kvantitatiivse uurimismeetodi abil kogutakse andmeid küsimustikuga, mis koosnevad avatud küsimustest ja valikvastustega küsimustest, vastuseid teisendatakse arvudeks, mida on võimalik statistiliselt analüüsida ja kokku võtta (Beilmann, 2020; Õunapuu, 2014, lk 159). Küsimustik võimaldab koguda andmeid laialt ringilt ja annab võimalikult palju teavet autori poolt seatud uurimisküsimustele (Hirsjärvi jt 2010). Küsimustik võimaldas koguda informatsiooni kõikidelt ühe valla maapiirkonna lasteaiaõpetajatelt. Elektroonilise küsimustiku eeliseks on võimalus vähese aja jooksul koguda vajalikke vastuseid ja küsimustik elektroonilisel kujul on vastajale mugav, kuna aja ja koha vastamiseks saab ta ise valida ning teha seda endale sobivas tempos ja läbi mõeldult (Tallinna Ülikool, 2021). Loodud küsimustik (lisas) koosneb 23 küsimusest, millest 13 on valikvastustega ja 10 küsimust on avatud küsimustega. Küsimustiku koostamisel on pööratud tähelepanu küsimuste psühholoogilisele ja loogilisele järjestusele, rohkem keskendumist vajavad küsimused vahelduvad kergematega, et vastaja ei väsiks (Beilmann, 2020). Küsimustikuga kaasnevad ka puudused, näiteks ei saa kontrollida, kui tõeselt ja ausalt uuritavad küsimustele on vastanud ning kuidas on uuritav küsimust tõlgendanud. Küsimustiku läbiviimisel võib kujuneda keeruliseks vajalikul hulgal vastuste kogumine, kuna õpetajate vähese huvi ja vastuste ebapiisavuse tõttu ei ole võimalik teha põhjalikke järeldusi.

Valminud küsimustik koosnes neljast osast - esimeses osas saadi teada taustaandmed. Teine osa keskendus lasteaiaõpetajate hinnangule ja valmisolekule muusikategevuste läbiviimisel õppekasvatustöös. Kolmanda osa eesmärk oli välja selgitada õpetajate pädevus muusikategevuste läbiviimiseks ning neljanda osa eesmärk oli teada saada õpetajate vajadused, mida oleks neil juurde vaja, et muusikategevusi läbi viia.

2.3. Andmekogumise protseduur ja andmete töötlemine

Enne küsimustiku laiemale ringile saatmist katsetati küsimustikku väiksema valimi peal. Küsimustiku efektiivsuse hindamiseks ja kitsaskohtade leidmiseks (Beilmann, 2020) viidi 13.02-17.02.2023 läbi pilootuuring. Pilootküsimustik saadeti Palamuse lasteaia direktorile ja sealt edastati see lasteaia rühmaõpetajatele. Saadud 6 pilootuuringu vastust analüüsiti ja

viidi küsimustikus läbi korrektuurid. Esimene muudatus puudutas ühe vastusevariandi asemel mitme valimise võimalust (19. küsimus) ning teine muudatus suure algustähe kasutamist lause sees (12. küsimus). Pilootturingu käigus selgus, et küsimustiku vastamiseks kulus aega ligikaudu 15 minutit.

Lasteaedade nimekirjad olid leitavad eesti.ee veebilehelt, kuid direktoritega kontakteerudes selgus, et paljude lasteaedade kontaktid olid lehel valed ja aegunud. See tähendas ükshaaval lasteaedade kontaktide otsimist, et küsimustikud kõigile edastada.

Küsimustik (lisas) saadeti 23.02.2023 elektrooniliselt 14-le Jõgevamaa lasteaia direktorile, kes selle omakorda edastasid oma maja rühmaõpetajatele. Väheste tulemuste laekumise tõttu (16 vastust) helistati 06.03.2023 direktoritele ja edastati korduskirjad ning paluti veelkord küsimustik rühmaõpetajatele edasi saata. Samuti saadeti küsimustik läbi sotsiaalmeedia otse rühmaõpetajatele ning paluti edastada see ka kolleegidele. Kokku laekus 42 täidetud küsimustikku.

Küsimustikule vastamine toimus anonüümselt ning saadud tulemusi on kasutatud vaid antud uurimistöös. Andmete analüüsimisel on kasutatud *Microsoft Exceli* programmi, kus andmete põhjal koostati diagrammid ning esitati uurimistöös joonistena visualiseerimaks arvandmeid, et lugejal oleks võimalik saada ülevaatlikku ja kompaktselt informatsiooni (Õunapuu 2014, lk 184). Avatud küsimuste vastustest on tehtud üldistused toetamaks statistiliste vastuste mõistmist, ilmestamiseks on välja toodud õpetajate vastustest tsitaate.

2.4. Uurimistöö valim

Antud uurimistöö valimi moodustamiseks on järgitud mugavusvalimi põhimõtteid – lähtuti lihtsast kättesaadavusest ning koostöövalmidusest (Õunapuu, 2014, lk 142). Seega osutus valituks Jõgevamaa – uurimuse läbiviija enda elukoht. Lisaks annab uurimistöö võimaluse kaardistada olukorda oma maakonnas, mis on oluliseks infoks valdade juhtidele ja haridusspetsialistidele. Valimi piiritlemiseks otsustati uurimus läbi viia maapiirkondades. Valimi moodustamiseks kasutati ettekavatsetud valimi meetodit, valimi liikmed on valitud sihipäraselt ja kindlate kriteeriumite alusel (Õunapuu, 2014, lk 143). Lõpliku valimi moodustasid Jõgevamaa maapiirkondade lasteaedade rühmaõpetajad.

Pilootküsimustiku valimisse kuulusid Palamuse lasteaia rühmaõpetajad ja pilootuuringu käigus vastas küsimustikule 6 õpetajat. Pilootküsimustiku valim oli mugavusvalim, kuna sihtrühmaks olid uurija töökaaslased (Õunapuu, 2014, lk 142).

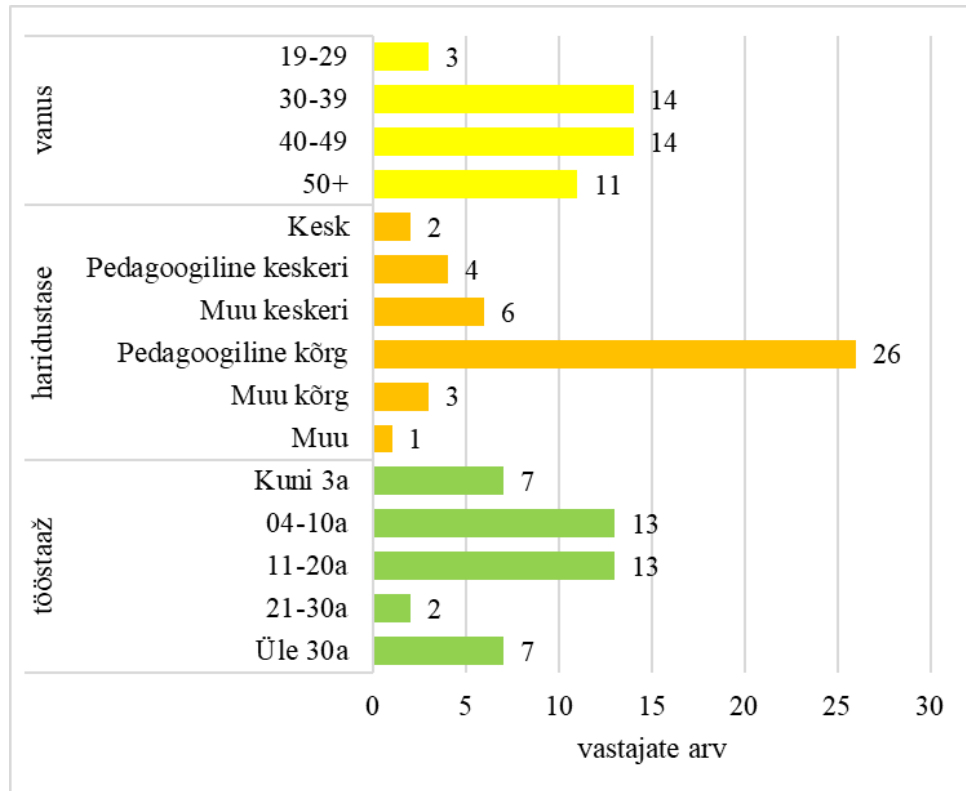
Jõgevamaal on kokku 15 lasteaeda. Neist neli asuvad linnades, kuid kolmel on harurühmad ka maapiirkondades, mistõttu olid nende rühmade õpetajad kaasatud uuringusse. Seega hõlmas valim 14 lasteaia rühmasid, mida oli kokku 43 ning neis töötas 67 õpetajat. Üldkogumiks olid Jõgevamaa maapiirkondade lasteaedade 67 rühmaõpetajat.

Representatiivse valimi suuruse leidmiseks kasutati veebilehe MaCorr Research (i.a.) valimikalkulaatorit. Arvutamisel kasutati vaikimisi märgitud usaldusnivood 95% ning veapiiri 5%, saadud tulemus näitas, et representatiivse valimi moodustamiseks peaks vastajaid olema 57. Vastatud küsimustikke laekus kogumisperioodil 42 (n=42), seega jäi representatiivse valimi künnis ületamata ja üldistavaid järeldusi antud uuringu põhjal teha ei saa. Andmed sisestati uuesti MaCorr Research (i.a.) valimikalkulaatorisse ning saadi teada tegelik veapiir, milleks moodustus 9,3. Valim ei ole nii esinduslik, kui tegelikult üldkogumi üldise tulemuse hindamiseks vaja on, aga see on piisavalt suur, et teha üldistavaid järeldusi.

Valimisse kuulunud õpetajatest täitis küsimustiku 62,7% ehk vastused saadi 67-st 42. Vastajad jagunesid nelja vanuserühma (joonis 1). Vastajatest 7,1% olid vanuses 19-29a, 30-39a ja 40-49a tuli mõlema vanuseklassi vastajate protsendiks 33,3% ehk siis mõlemas vanuserühmas võrdselt vastajaid. 26,2% vastajatest oli vanuses 50+a. Keskmine vanus õpetajatel oli 43 aastat.

Haridustasemelt oli pedagoogiline kõrgharidus 61,9% vastanutest. Hariduselt pedagoogiline keskeri oli 9,5% vastajatest ja muu keskeriharidus oli 14,3% vastanutest. Keskhariidus oli respondentidest 4,8% ja 2,4% vastanutest märkis lahtrisse "muu" oma erialaks sotsiaalpedagoogika. Saadud tulemustest võib järeldada, et ligi 2/3 lasteaia rühmaõpetajatest omab erialast haridust (joonis 1).

Vastanud õpetajate tööstaaž kuni 3 aastat moodustas 16,7% vastanutest, 4-10 ja 11-20 aastat töökogemust oli mõlemaid vastanuid 31%. 21-30 aastat tööstaaži oli 4,8% ja üle 30 aasta töökogemust oli 16,7% õpetajatest (joonis 1). Keskmiselt on tööstaaži vastajatel 11-20 aastat, mis näitab, et õpetajad valimis on küllaltki pika töökogemusega.

Joonis 1. Õpetajate taustaandmed

Uurimus viidi läbi kasutades kvantitatiivset uurimisviisi. Kasutati elektroonilist küsimustikku, millele vastas 42 õpetajat 67-st (62,7%). Valimisse kuulusid Jõgevamaa maapiirkondade rühmaõpetajad, kes pole varasemalt pidanud muusikategevuste planeerimisega kokku puutama. Uurimistöö valimis on esindatud erineva tööstaaži ja vanusega õpetajad. Keskmine vastaja oli vanuses 43 aastat ja tööstaaži oli keskmiselt 11-20 aastat. Uurimusest tuli välja, et ligi 2/3 vastanud õpetajatest on pedagoogilise kõrgharidusega ehk siis omavad erialast väljaõpet.

3. UURIMISTULEMUSED LASTEAIAÕPETAJATE VALMIDUSEST KASUTADA MUUSIKATEGEVUSI

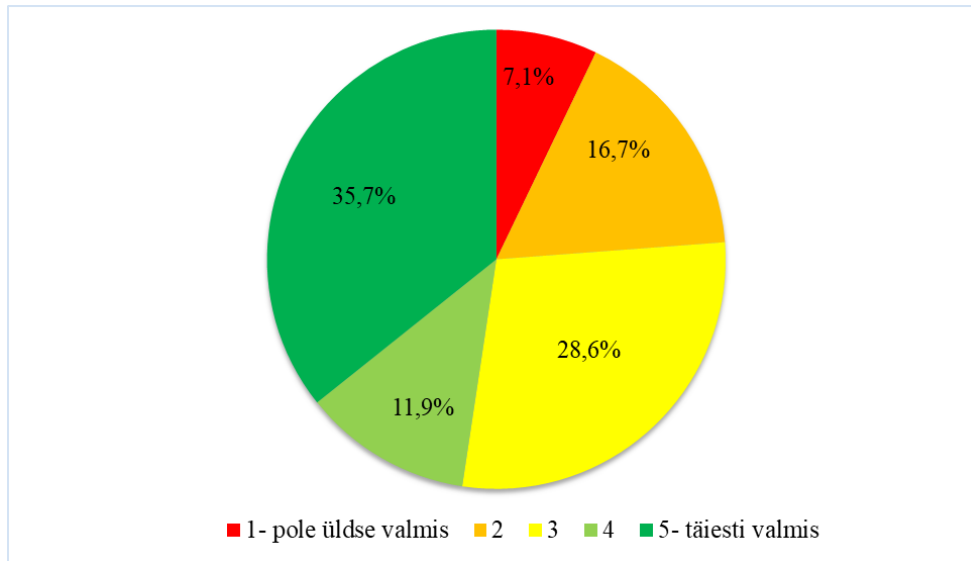
Antud peatükis kirjeldatakse õpetajate valmisolekut vajadusel ise muusikategevusi läbi viia. Tulemused on esitatud peamiste uurimisküsimuste kaupa ning igale uurimisküsimusele vastab üks alapeatükk. Uurimistulemused on esitatud küsimustikuga kogutud andmete statistilise analüüsina.

3.1. Lasteaiaõpetajate valmisolek muusikategevuste läbiviimiseks

Antud peatükk annab vastuse sellele, kuidas hindavad õpetajad oma valmisolekut muusikategevuste läbiviimiseks koolieelses lasteasutuses ning milline on nende hinnang muusika olulisuse kohta igapäevaselt õppekasvatustöös. Samuti annab peatükk vastuseid, kas õpetajate arvates on muusika lõimimine teiste valdkondadega tähtis ning kuidas mõjuvad muusikategevused lastele õpetajate hinnangul.

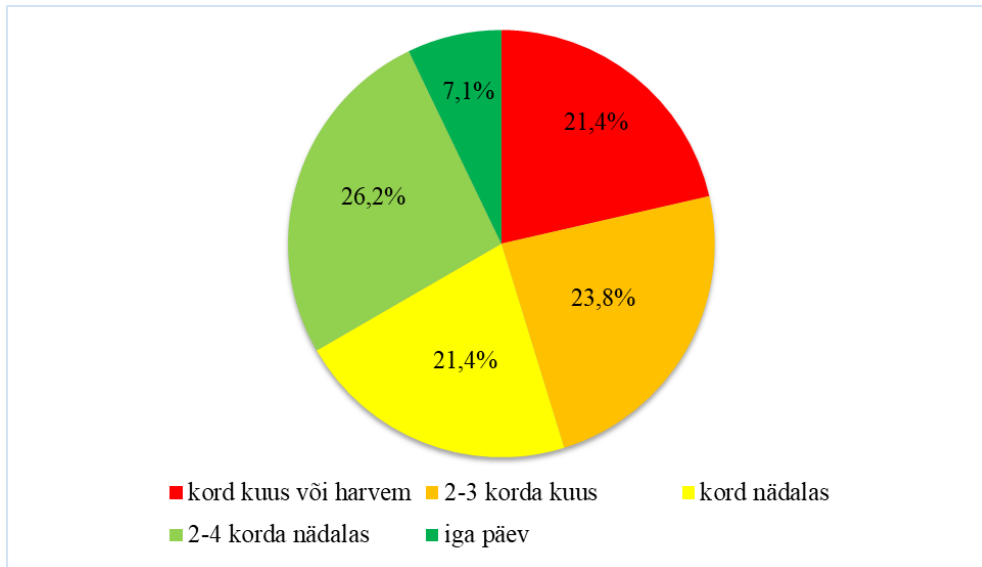
Õpetajad märkisid 5-palli skaalal muusika olulisust koolieelses lasteasutuses, kus "1" tähendas, et muusika on täiesti ebaoluline ja "5" tähendas, et muusika valdkond on väga oluline. 81% vastanutest pidas muusikategevusi koolieelses lasteasutuses väga oluliseks, 16,7% vastanutest märkis selle oluliseks ja 2,4% õpetajatest märkisid skaala keskele jäädes 3-palli. Muusikategevusi ebaoluliseks või väga ebaoluliseks ei märkinud ükski õpetaja. Keskmiselt hinnati muusikategevuste olulisust 4,8 palliga. See näitab, et õpetajad peavad muusikategevusi koolieelses lasteasutuses väga tähtsaks või tähtsaks, ükski õpetaja ei pea muusikategevusi koolieelses lasteasutuses ebaoluliseks.

Muusikategevuste kasutamise valmisolek on õpetajate seas väga erinev. Tulemustest selgus, et 35,7% õpetajatest on selleks igapäevaselt täiesti valmis ja 11,9% on valmis kasutama muusikategevusi, 28,6% vastanutest jäid skaala keskele ja see näitab, et need õpetajad ei tunne end väga kindlana muusikategevustes. 16,7% pole valmis ning 7,1% pole üldse valmis muusikategevusi igapäevaselt rühmatöös kasutama (joonis 2). Keskmiselt hindasid õpetajad oma valmisolekut 3,5 palliga. Kokkuvõtvalt võib väita, et kolmveerand vastanud õpetajatest on valmis muusikategevusi ise läbi viima ja veerand vastanutest pole selleks valmis.

Joonis 2. Õpetajate valmisolek kasutada muusikategevusi igapäevaselt rühmatöös

Muusika on märkamatu meie igapäeva osa ja võib eeldada, et üksikuid muusika elemente kasutavad oma töös kõik rühmaõpetajad. Et mõista, kui tihti õpetajad teadlikult planeerivad muusikategevusi õppekasvatustegevustes, tuli neil hinnata muusikategevuste kasutamise sagedust (joonis 3). Vaid 7,1% õpetajatest planeerivad oma päeva teadlikult muusikategevusi. 26,2% vastas, et nad planeerivad 2-4 korda nädalas muusikategevusi õppetöösse. 23,8% vastanutest märkis, et nad teevad seda 2-3 korda kuu jooksul. Kahes sektoris tuli võrdselt vastajaid: kord nädalas ning kord kuus või harvem planeerib võrdselt 21,4% vastajatest. Tulemused näitavad, et iga päev või 2-4 korda nädalas planeerivad muusikategevusi vaid kolmandik õpetajatest. Eelnevast küsimusest oli näha, et 7,1% õpetajatest on valmis kasutama muusikategevusi igapäevaselt rühmatöös ja täpselt sama suur protsent õpetajaid planeerib muusikategevusi igapäevaselt õppetöösse.

Joonis 3. Õpetajate muusikategevuste planeerimine õppekasvatustegevustes

Muusika koolieelses lasteasutuses on jagatud neljaks põhitegevuseks - laulmine, muusika kuulamine, muusikalis-rütmiline liikumine ja pillimäng. Õpetajad hindasid 5-palli skaalal igat põhitegevuse olulisust, kus “1” tähendas väga ebaolulist ja “5” tähendas väga olulist. Õpetajatest 61,9% pidas laulmist õppekasvatustegevustes väga oluliseks põhitegevuseks ja 23,8% pidas seda oluliseks. Vastanutest 9,4% märkisid skaalal 3-palli, mis ei näita, et nad peaksid laulmist eriti tähtsaks tegevuseks ning 4,8% õpetajatest pidas laulmist õppekasvatustöös ebaoluliseks. Keegi ei vastanud, et laulmine oleks väga ebaoluline. Keskmiselt hinnati laulmise tähtsust õppekasvatustegevustes 4,4 palli vääriliselt.

Muusika kuulamist pidasid väga oluliseks 52,4% õpetajatest ja 28,6% pidas seda oluliseks. Muusika kuulamise olulisust hindas 14,3% õpetajatest 3-palliga ning 4,8% õpetajatest pidas muusika kuulamist ebaoluliseks. Keegi vastanud õpetajatest ei pea muusika kuulamist väga ebaoluliseks tegevuseks õppekasvatustöös. Keskmiselt hinnati muusika kuulamise olulisust õppekasvatustöös 4,3 palliga.

Muusikalis-rütmiline liikumine oli 71,4% õpetajate arvates väga oluline, 19% õpetajatest pidas antud tegevust oluliseks ning 3-palliga hindas tegevust 9,4% õpetajatest. Vastanud õpetajatest keegi ei pidanud muusikalis-rütmilist liikumist ebaoluliseks või väga ebaoluliseks. Keskmiselt hindasid õpetajad muusikalis-rütmilise liikumise olulisust 4,6 palliga.

Pillimängu hindas väga oluliseks 38,1% õpetajatest, oluliseks pidas antud tegevust 33,3% õpetajatest. 3-palliga hindas pillimängu olulisust 21,4% õpetajatest ning ebaoluliseks peab

pillimängu 7,1% vastanutest. Keegi ei hinnanud pillimängu väga ebaoluliseks. Keskmiselt hindasid õpetajad pillimängu 4 palliga.

Lähtuvalt tulemustest saab väita, et õpetajad peavad kõiki muusika põhitegevusi tähtsateks. Enim tähtsustatakse muusikalis-rütmilist liikumist, mis on ka mõistetav, kuna muusikalis-rütmilise liikumise alla käivad väga paljud tegevused (laulumängud, tantsud, loovliikumine jne), mis koolieelses lasteasutuses täidavad tähtsat rolli. Ükski õpetaja ei hinnanud muusika põhitegevusi ebaolulisteks või väga ebaolulisteks.

Õppe planeerimisel lähtutakse üldõpetuslikust põhimõttest ja koolieelne lasteasutus oma õppekasvatustöös peab erinevaid valdkondi omavahel lõimima. Õpetajate hinnang sellele, kas muusika lõimimine teiste valdkondadega on oluline, vastasid pooled õpetajatest, et see on väga oluline. Oluliseks pidas muusika lõimimist 40,5% õpetajatest ja 3-palliga märkis muusika lõimimise olulisust 9,5% vastanutest. Keskmiselt hindasid muusika lõimimise olulisust õpetajad 4,4 palliga. Tulemus näitab, et õpetajad peavad muusika lõimimist teiste valdkondadega oluliseks.

Õpetajad oma hinnangut põhjendades tõid välja kolm peamist aspekti. Veerand õpetajatest vastasid, et muusika lõimimine teiste valdkondadega arendab last. Teisena toodi välja (21,4%), et õpitu kinnistub läbi muusikategevuste väga hästi ning kolmandaks (16,7%), et lõimimine rikastab tegevusi ja teeb lastele õppetegevuse mängulisemaks. Üks kõnekas näide laekunud vastustest: “Leian, et see on oluline, kuna muusika lõimimine teiste õppe- ja kasvatustegevuse valdkondadega muudab õppimise huvitavamaks ja läbi laulmise areneb ka lapse kõne”. Lõimimist peetakse igal juhul väga oluliseks, kuid üks vastanu kirjutas, et muusikategevuses seda kahjuks ei tehta. “Leian, et kõik valdkonnad peaksid olema omavahel lõimitud, sealhulgas ka muusikategevused muude valdkondadega. Praegu see kahjuks pigem on eraldiseisev tegevus lasteaias ja lõimimisele erilist rõhku ei panda.” Kirjutatu annab selgelt märku, et muusikategevuste lõimimiseks peab toimuma hea koostöö ka muusikaõpetajaga.

Õpetajad hindasid 5-palli skaalal, kui tihti nad kasutavad muusikategevusi teiste valdkondadega lõimimisel (joonis 4). Skaalal “1” tähendas väga harva ja “5” tähendas väga tihti. 21,4% õpetajatest vastasid, et kasutavad väga tihti muusikategevusi lõimitult valdkonnaga mina ja keskkond. 3- ja 4-palliga hindasid võrdselt 26,2% õpetajatest, harva lõimivad mina ja keskkonnaga 16,7% õpetajatest ning väga harva lõimivad antud valdkonnaga 9,4% vastanud õpetajatest.

Matemaatika valdkonda lõimib muusikaga väga harva ja harva võrdselt 26,2% õpetajatest, 28,6% õpetajatest hindas matemaatika lõimimist kolme palliga, tihti kasutab 14,3% õpetajatest matemaatika lõimimist muusikaga ja väga tihti teeb seda 4,8% vastajatest.

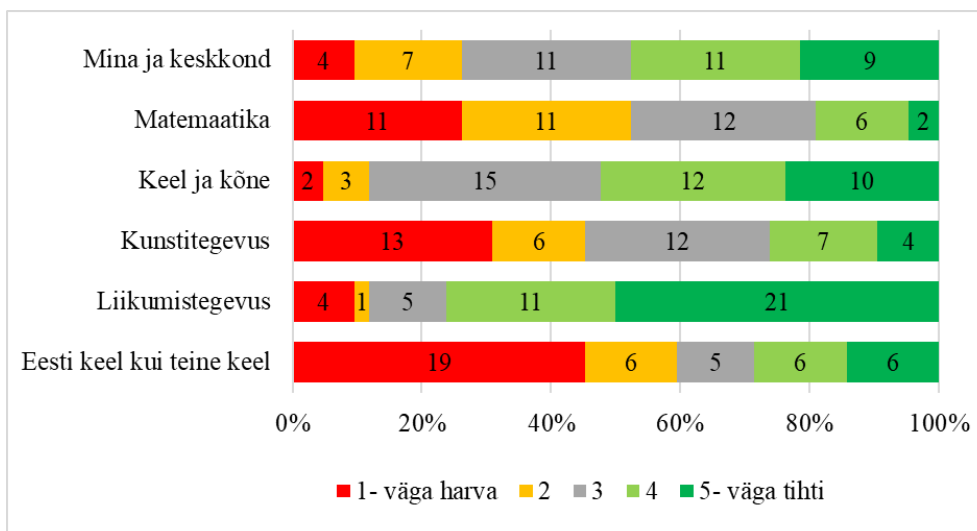
Valdkonda keel ja kõne lõimib muusikaga väga tihti 23,8% vastajatest ja tihti teeb seda 28,6% õpetajatest, 3-palliga hindas 35,6% vastajatest. Harva lõimib keele ja kõne valdkonnaga 7,1% õpetajatest ja väga harva kasutab muusika lõimimist antud valdkonnaga 4,8% õpetajatest.

Muusikat kunstitegevusega lõimib väga harva 30,6% ja harva 14,3% õpetajatest. 28,6% vastajatest hindas kunstitegevuse lõimimist muusikaga 3-palli vääriliselt, tihti lõimib 16,7% õpetajatest ning väga tihti lõimib kunstitegevust muusikaga 9,4% õpetajatest.

Väga tihti lõimib liikumistegevust muusikaga 50% õpetajatest, tihti teeb seda 26,2% vastanutest. 3-palliga hindas liikumistegevuse lõimimist 11,9% õpetajatest ning harva lõimib liikumistegevust muusikaga 2,4% ja väga harva 9,4% õpetajatest.

Muusika lõimimist eesti keele kui teise keelega kasutab väga harva 19% ja harva 14,3% õpetajatest. 3-palli märkis 11,9% vastajatest ning tihti ja väga tihti kasutab muusika lõimimist eesti keele kui teise keelega võrdselt 14,3% õpetajatest.

Kõige kõrgemalt hindasid õpetajad 5-palli skaalal muusika lõimimist liikumistegevustega, mille keskmiseks moodustus 4 palli. Peale liikumistegevuse järgnes keel ja kõne, mida keskmiselt hinnati 3,6 palli vääriliselt ning mina ja keskkond keskmisega 3,3 palli. Kunstitegevuse keskmiseks moodustus 2,6 palli ja veidi madalam tulemus moodustus valdkonnaga matemaatika, mille keskmiseks hinnati 2,5 palli. Selgus, et kõige madalama tulemuse sai muusika lõimimine eesti keele kui teise keelega, mida hinnati 2,4 palli vääriliselt. Tulemused näitavad, et osad valdkonnad eristuvad selgelt muusika lõimimisel teistest valdkondadest ja jäävad lõimimisel muusikaga pigem tahaplaanile (eesti keel kui teine keel, matemaatika ja kunstitegevus).

Joonis 4. Muusika valdkonna lõimimine teiste õppekasvatuse valdkondadega

Järgnevalt oli esitatud rida väiteid muusika kohta, mida õpetajad hindasid 5-palli skaalal (joonis 5).

Äratab lapses tähelepanu. Vastanutest 66,7% märkisid, et muusika äratab väga tihti lapses tähelepanu, 21,9% vastas, et seda toimub tihti. 3-palliga hindas 7,1% õpetajatest ning harva ja väga harva oli vastajaid võrdselt 2,4%. Väidet, et muusika äratab lapses tähelepanu, hindasid õpetajad keskmiselt 4,4 palliga. Selline tulemus näitab, muusikal on väga suur mõju lastele ja see äratab lastes tähelepanu.

Loob positiivse meeleolu. Vastanutest 80,1% märkisid, et muusikategevused loovad väga tihti lastes positiivse meeleolu, vastuseks tihti (4-palli) märkis 9,4% õpetajatest. 3-palliga märkis väite 7,1% õpetajatest ning 2,4% vastanutest arvas, et muusika loob harva positiivse meeleolu. Keegi vastanutest ei märkinud, et muusika lapses positiivset meeleolu üldse ei loo. Väite keskmine hinnang tuli 4,7 palli, mille põhjal saab öelda, et muusikal on tõepoolest suur mõju lapsele.

Toetab lapse keele ja kõne arengut. 73,8% vastanutest märkis, et muusika toetab keele ja kõne arengut väga tihti. Vastuseks tihti (4-palli) märkis 14,3% õpetajatest ja 3-palli märkis 11,9% vastajatest. Ükski õpetaja ei arvanud, et muusika ei toetaks lapse keele ja kõne arengut. Väite keskmine 4,6 palli näitab, et õpetajad hindavad väidet kõrgelt ning on nõus, et muusikategevused tõesti toetavad lapse keele ja kõne arengut.

Motiveerib suhtlema ja koostööd tegema. Antud väitele vastas 57,1% õpetajatest, et väga tihti muusikategevused motiveerivad suhtlema ja koostööd tegema. 3- ja 4-palliga hindasid

väidet võrdselt 19% õpetajatest ning väga harva ja harva märkis mõlemat 2,4% õpetajatest. Keskmiseks moodustus 4,3 palli, mis on veidi madalam tulemus, kui eelmistel väidetest.

Kergendab õpitava meeldejätmist. Varasemas küsimuses, kus uuriti lõimimise olulisust koolieelses lasteasutuses, tõi suur hulk vastajad muusikategevuste positiivse küljena välja just selle, et läbi muusikategevuste kinnistub õpitu lapsel palju paremini. Antud väitele, et muusika kergendab õpitava meeldejätmist, vastasid 59,5% õpetajatest, et see on väga tihti nii. Vastuseks tihti (4-palli) märkisid 26,2% õpetajatest ning 3-palliga hindas väidet 9,4% õpetajatest. Vastuseid väga harva ja harva moodustus võrdselt, mõlemat vastusevarianti valis 2,4% õpetajatest. Väite keskmiseks moodustus 4,6 palli, millest võib järeldada, et muusikategevused tõepoolest kergendavad lastel õpitava meeldejätmist.

Pakub lõõgastusmomenti. Õpetajatest 69% leidsid, et näevad muusika lõõgastavat mõju laste peal väga tihti ja tihti on seda märganud 11,9% õpetajatest. 3-palliga hindas väidet 14,3% õpetajatest. Keskmiseks väite hinnanguks moodustus 4,5 palli, mis näitab, et muusikal on õpetajate hinnangul lõõgasvat mõju ning muusikategevus päeva jooksul on hea viis, et lapsi rahustada.

Muudab mõtlemise aktiivsemaks. Õpetajatest 52,4% märkis, et väga tihti muudab muusika laste mõtlemist aktiivsemaks ja vastajatest 26,2% märkis, et täheldab seda tihti. 3-palliga hindas väidet 14,3% õpetajatest ning 4,8% vastas, et märkab harva, et muusikategevused lapse mõtlemist aktiivsemaks muudaksid. Väga harva on seda märganud 2,4% õpetajatest. Väite keskmiseks moodustus 4,2 palli. Tulemus näitab, et õpetajad on märganud laste mõtlemise aktiveerumist, kuid täiesti nõus nad väitega siiski pole.

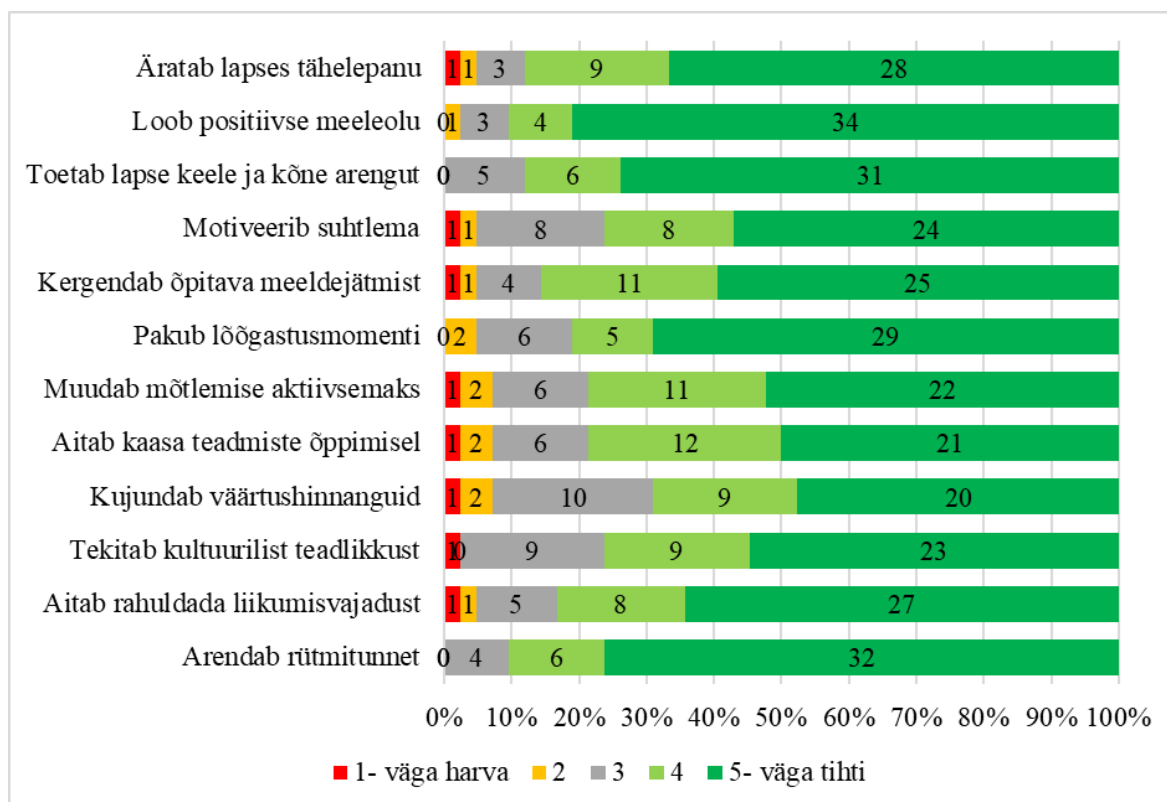
Aitab kaasa teadmiste õppimisele. Pooled õpetajatest märkisid, et muusikategevused aitavad väga tihti kaasa teadmiste omandamisele. 28,6% õpetajatest leidis, et nad on seda märganud tihti. 3-palliga märkis õpetajatest 14,3%, harva on seda märganud 4,8% ja väga harva 2,4% õpetajatest. Väite keskmiseks moodustus 4,2 palli, mis on ka üks madalamatest tulemustest, kuid siiski poolte õpetajate arvates on see väga hea viis, et teadmisi õpetada.

Kujundab väärtushinnanguid. Õpetajatest 47,6% märkis, et muusikategevused aitavad väga tihti kujundada laste väärtushinnanguid, 21,4% õpetajatest leidis, et see on tihti nii. 3-palliga hindas väidet 23,8% õpetajatest. Harva on muusikat väärtushinnangute kujundajana märganud 4,8% ning väga harva 2,4% õpetajatest. Õpetajad hindasid väidet keskmiselt 4,1 palliga, mis näitab, et muusika on väärtushinnangute kujundaja, kuid see pole muusika mõjust siiski peamine kasu, mida lapsed saavad.

Tekitab kultuurilist teadlikkust. 54,8% õpetajatest arvas, et väga tihti tekitab muusika lasteaias kultuurilist teadlikkust. Võrdsest hindasid 3- ja 4-palliga 21,4% õpetajatest ning vastuseks väga harva andis 2,4% õpetajatest. Väite keskmiseks moodustus 4,3 palli ja sellest saab järeldada, et muusika tekitab kultuurilist teadlikkust suurel määral.

Aitab rahuldada liikumisvajadust. Õpetajatest 64,3% märkisid, et muusikategevused väga tihti rahuldavad laste liikumisvajadust ning vastuseks, et see on tihti nii, märkis õpetajatest 19%. 3-palliga hindas väidet 11,9% ning vastusevariandi väga harva või harva valis võrdsest 2,4% õpetajatest. Väite keskmiseks hinnanguks moodustus 4,4 palli, mis näitab, et õpetajad on arvamusel, et muusika aitab lapsi liikuma panna ja nende liikumisvajadust saab läbi muusika rahuldada.

Arendab rütmitunnet. Õpetajatest 76,2% olid arvamusel, et väga tihti arendab muusika lastes rütmitunnet ning tihti täheldas seda 14,3% õpetajatest. 3-palliga märkis 9,4% vastajatest ning mitte ükski õpetaja ei arvanud, et muusika ei arenda rütmitunnet. Väite keskmiseks moodustus 4,7 palli, mis on üpris kõrge tulemus ja peegeldab õpetajate teadlikkust muusika valdkonna kasulikkusest.

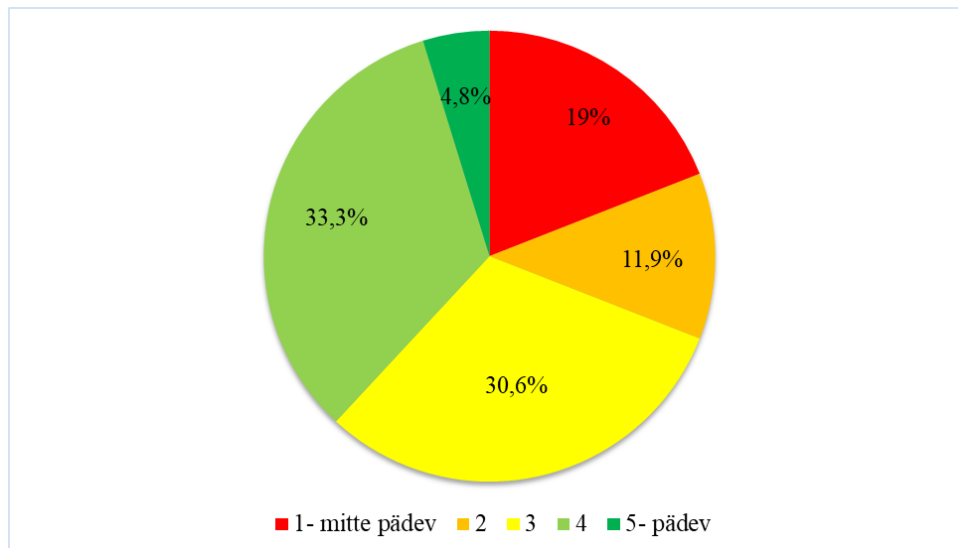
Joonis 5. Õpetajate hinnangud muusika mõjust

Uurimistulemustest selgus, et 81% õpetajatest peavad muusikategevusi koolieelses lasteasutuses väga oluliseks, kuid päris valmis muusikavaldkonda ise planeerima on vaid kolmandik vastanud õpetajatest. Pooled õpetajatest leidsid, et muusika lõimimine teiste õppe- ja kasvatustegevustega on väga tähtis. Kõige enam leidsid kinnitust väited, et muusikategevused loovad positiivset meeleolu, arendavad rütmitunnet ning aitavad kaasa keele ja kõne arengule.

3.2. Õpetajate pädevus muusikategevuste läbiviimiseks

Peatükk annab ülevaate, kui pädevana õpetajad ennast tunnevad muusikategevuste planeerimisel ja läbiviimisel. Samuti selgub, mil määral on õpetajad muusika valdkonnaga varasemalt kokku puutunud ja kas erialaõpingute käigus omandatud teadmised ja praktika on olnud õpetajate hinnangul piisavad, et muusikategevusi õppekasvatustöös läbi viia.

Uurides, kui pädevana õpetajad ennast tunnevad muusikategevuste planeerimisel, vastas 4,8% vastanutest, et nad tunnevad end täielikult pädevana antud valdkonnas ja 33,3% vastajatest hindas end pädevana. 3-palliga märkis 30,6% õpetajatest ning 2-palliga 11,9% õpetajatest. Ebakindlalt tunnevad end 19% õpetajatest (joonis 6). Keskmiselt moodustus pädevuse tulemuseks 2,6 palli, mis näitab, et õpetajad muusikategevuste planeerimisel ei tunta end piisavalt pädeva ja kindlana.

Joonis 6. Õpetajate pädevus muusikategevusi planeerida

Järgnevalt hindasid õpetajad oma pädevust muusikategevusi ise läbi viia (joonis 7). Koolieelses lasteasutuses on muusika jagatud neljaks põhitegevuseks - laulmine, muusika

kuulamine, muusikalis-rütmiline liikumine ja pillimäng. 28,6% õpetajatest vastas, et nad ei tunne end laulmises üldse pädevana, 2-palliga märkis 16,7% õpetajatest, kes samuti ei tunne end pädevana. 3-palliga hindas laulmist 14,3% õpetajatest. 23,8% vastajatest peavad end laulmise kui ühe muusika põhitegevuse läbiviimiseks pädevaks ja 16,7% märkisid end täiesti pädevaks. Saab väita, et peaaegu pooled õpetajatest tunnevad end liiga ebakindlana, et laulmistegevusi ise läbi viia. Laulmistegevuse läbiviimise pädevuse keskmiseks tulemuseks moodustus 2,8 palli, mille põhjal saab öelda, et õpetajad pigem ei tunne end laulmistegevuste kasutamisel kindlana.

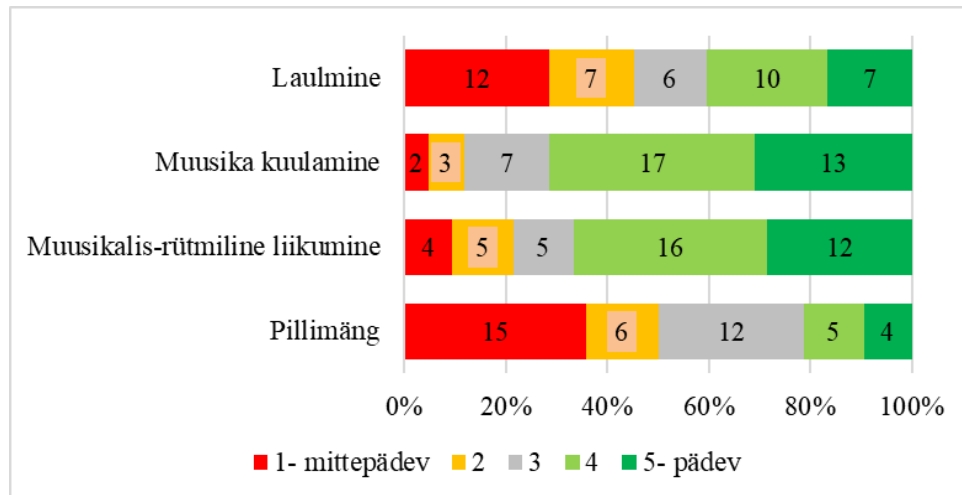
Muusika kuulamist peab õpetaja teadlikult oskama suunata, et laps oskaks muusikat eesmärgipäraselt kuulata. 30,6% õpetajatest märkis, et on muusika kuulamise suunamisel täiesti pädevad, 40,5% vastajatest hindas end pädevaks ehk siis need õpetajad peavad end samuti küllaltki teadlikuks muusika kuulamise suunamises. 16,7% õpetajatest märkis oma pädevust 3-palliga, 7,1% märkis 2-palliga ning mitte pädevana tunneb end 4,8% õpetajatest. Muusika kuulamise keskmiseks pädevuseks moodustus 3,9 palli. See näitab, et muusika kuulamise suunamises peavad õpetajad end pädevamateks ja tunnevad end enesekindlamalt võrreldes laulmistegevuste läbiviimisega.

Muusikalis-rütmilises liikumises hindas 28,6% õpetajatest end täiesti pädevaks ja 38,1% märkis end pädevaks. 2- ja 3-palli vääriliselt hindas võrdselt 11,9% vastajatest ja täiesti ebapädevana tunneb end 9,4% õpetajatest. Õpetajad hindasid muusikalis-rütmilises liikumises oma pädevust keskmiselt 3,6 palliga, mis näitab, et muusikalis-rütmilises liikumises tunnevad õpetajad end samuti enesekindlamalt kui laulmises.

Muusikategevuse kui kolmanda põhitegevuse läbiviimisel tunnevad 35,7% õpetajatest üldse mitte pädevana. 2-palliga märkis oma pädevust 14,3% õpetajatest, mis samuti näitab, et vastanud õpetajad pole selles pädevad. 3-palliga hindas oma pädevust 28,6% vastajatest ja pädevaks hindas end 11,9% õpetajatest. 9,4% õpetajatest tunneb end pillimängus täiesti pädevana. Keskmiselt hindasid õpetajad oma pädevust 2,5 palliga, mis näitab, et õpetajad ei ole pillimängus kuigi pädevad.

Tulemused näitavad, et muusikaliste põhitegevuste läbiviimisel kõige vähem pädevana tunnevad õpetajad end pillimängus ning laulmises. Kõige kindlamalt tunnevad õpetajad end muusika kuulamise suunamises ning muusikalis-rütmilises liikumises. Analüüsi esimeses peatükis selgus, et kõige olulisemaks peavad õpetajad muusikalis-rütmilist liikumist.

Siinolevatest tulemustest selgus, et õpetajad peavad muusikalis-rütmilises liikumises end küllaltki pädevaks. Pillimäng oma olulisuse poolest koolieelses lasteasutuse jäi kõige madalama tulemusega analüüsi esimeses peatükis ning ka praeguse küsimuse tulemustest selgus, et pillimängus ei tunne õpetajad end kuigi pädevana.

Joonis 7. Õpetajate pädevus muusikategevuste läbiviimisel

Õpetajatest 47,6% märkis, et nende kokkupuude muusikaga on olnud varasemalt minimaalne ning see hõlmab vaid oma kooliajal muusikaga tegelemist. Teisena märkis 26,2% õpetajatest, et kogemus on piirdunud laulukooris laulmisega. 16,7% õpetajatest märkis, et on varasemalt pillimängu õppinud ja/või muusikakoolis käinud. 11,9% õpetajatest vastas, et varasemalt on tegeletud rahvatantsuga ning 2,4% õpetajatest kirjutas, et on lisaks rühmaõpetajale ka muusikaõpetaja. Tulemustest saab järeldada, et kokkupuude muusikaga on küllaltki erinev, kuid peaaegu pooltel on see minimaalne, mis ei toeta muusikategevuste planeerimist ja läbiviimist.

Õpetajatelt küsides, kas erialaõpingute käigus omandatud teadmised on olnud piisavad, et muusikategevusi õppekasvatustöös läbi viia, vastas 85,7% õpetajatest, et õpingute käigus saadud teadmised pole olnud piisavad. Üks õpetaja kirjutas järgmiselt: “Erialaõpingute käigus õpitu kindlasti mind ei toeta. See oli pigem valdkonna puudutus, kui valdkonna sügavam õppimine. Seega pole erialaõpingute käigus saadud teadmised olnud kindlasti piisavad, et muusikategevusi täisväärtuslikult läbi viia”. 14,3% õpetajatest vastas, et õpingute käigus õpitu on olnud piisav ja vajadusel nad saaksid muusikategevustega koolieelses lasteasutuses hakkama.

Uurimistulemused näitavad, et õpetajad ei tunne end muusikategevuste planeerimisel ja läbiviimisel kuigi pädeva ja enesekindlana. Õpetajate kokkupuude on olnud muusikaga väga erinev - on neid, kes on muusikat eraldi juurde õppinud, kuid suurem osa on siiski õpetajaid, kelle kogemus muusikaga on olnud minimaalne ning erialaõpingute käigus saadud teadmised ja praktika pole olnud piisavad, et muusikategevusi õppekasvatustöös professionaalsel tasemel läbi viia.

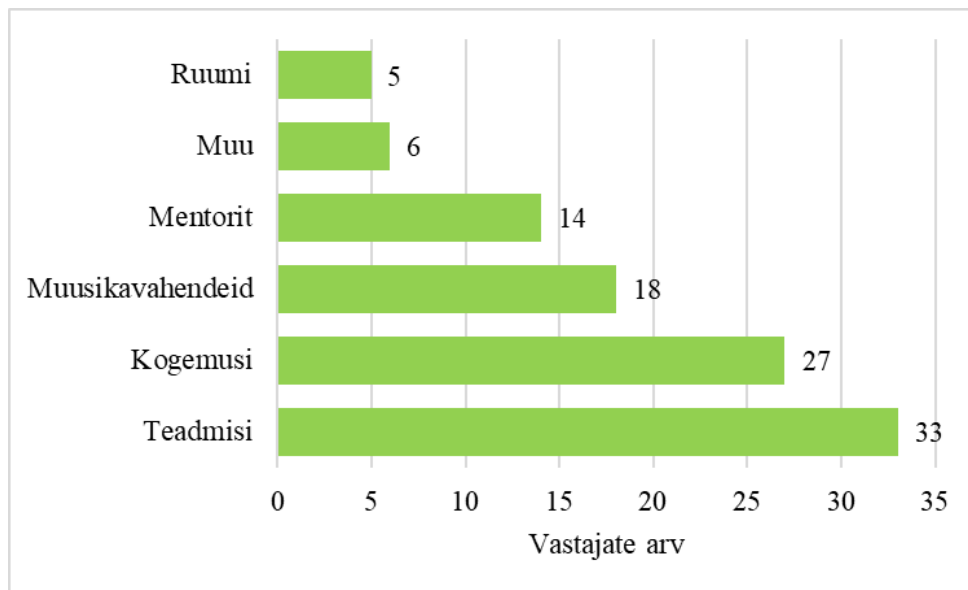
3.3. Õpetajate vajadused muusikategevuste läbiviimiseks

Peatükk annab ülevaate, millised on õpetajate arvates kõige paremad viisid end muusika valdkonnas arendada ning milliseid oskusi või teadmisi nad sooviksid muusikategevuste läbiviimiseks juurde. Peatükist selgub, mida annaks muusika valdkonnaga tegelemine õpetajatele endile ja kuidas õpetajad on rahul praeguse süsteemiga, kui lasteaedades on eraldi muusikaõpetaja.

Õpetajatelt küsides, milliseid muusika-alaseid teadmisi või oskusi nad juurde vajaksid, vastas 45,2% õpetajatest, et puudu jääb pillimängu oskusest. 14,3% vastajatest tõid välja, et vaja oleks arendada rütmi-, tantsu- ja lauluoskust. Veel kirjutati, et puudu jääb materjalidest ning üleüldistest teadmistest muusika valdkonnas. Ühe vastaja vastus oli kirjutatud nii: "Kuidas jõuda õppekavas väljatoodud eesmärkideni ning millele tähelepanu pöörata". See ilmestab hästi, et tegelikult ei tea rühmaõpetajad, mida ja kuidas teha, et muusikavaldkonna eesmärkide täitmiseni jõuda.

Uurides, milline enda arendamise viis õpetajate hinnangul on kõige tõhusam, leidis 40,5% vastanutest, et muusikaõpetajaga muusikategevuste koos läbitegemine võiks olla kõige tõhusam. Kõige enam põhjendati seda sellega, et muusikaõpetajalt saaks kohe ka tagasisidet, mida teisiti teha. Ühe õpetaja kirjutatud kõnekas vastus: "Muusikaõpetaja on siiski professionaal ja temalt saadud teadmised on väga väärtuslikud." Kolmandik õpetajatest vastas, et kõige tõhusamad on täiendkoolitused, põhjendades oma arvamust sellega, et koolitustelt saab kaasa palju praktilisi ideid ja teadmisi tegevuste planeerimiseks. 14,3% õpetajatest vastas, et kõige tõhusamaks meetodiks oleks mentorilt õppimine. Muusikategevuste vaatlemist ja analüüsimist ning ise õppimist hindasid mõlemaid võrdselt 2,4% õpetajatest ning vastuseks muu märkis 7,1% õpetajatest põhjendamata, mida nad sellega mõtlesid.

Uurides õpetajate vajadusi (joonis 8) muusikategevuste eesmärgipärasel läbiviimisel selgus, et 78,6% õpetajatest täheldas teadmiste puudujääki. 64,3% õpetajatest märkis, et juurde oleks vaja praktilisi kogemusi ning 42,9% õpetajatest vajaksid juurde muusikavahendeid. Ühe õpetaja põhjendus: “Lasteaias, kus töötan, on kõik vajalik olemas, muusikavahendeid võiks muidugi rohkem olla. Aga teadmisi ja kogemusi oleks juurde vaja, et ennast paremini tunda muusikategevuste läbiviimisel”. Mentori olemasolu oleks vaja 33,3% õpetajatest ning vastavat ruumi vajaks 11,9% õpetajatest ja muu valis 14,3% vastanutest, põhjendamata, mida nad selle all mõtlesid.

Joonis 8. Õpetajate vajadused muusikategevuste läbiviimiseks

Õpetajad suhtuvad muusikategevustesse positiivselt ja 40,5% õpetajatest leiavad, et ise valdkonnaga tegelemine pakub palju rõõmu, häid emotsioone ja head enesetunnet. Välja toodi ka seda, et läbi muusikategevuste on õpetajatel hea võimalus erinevaid valdkondi lõimida ja seeläbi õppetööd mitmekesistada. Vastanutest 14,3% vastas, et muusikaga tegelemine tekitaks palju tööd juurde ja põhjustaks lisastressi. Muusikaõpetajad on kõik musikaalsed inimesed ja kui rühmaõpetajal tunneb end muusika valdkonnas ebakindlalt, siis on mõistetav, et see põhjustaks stressi, inimeste eeldused muusikaga tegelemiseks on väga erinevad.

Õpetajate hinnang praegusele süsteemile, kui lasteaedades töötab eraldi muusikaõpetaja, oli väga positiivne, eranditult kõigile vastanutele süsteem sobib ning põhjendusena toodi välja muusikaõpetaja erialane ettevalmistus ja see, et ta tunneb oma tööd. Ühe õpetaja sisukas ja teadlik vastus: “Ma küll ise integreerin mõningaid osasid muusika valdkonnast, kuid

praegune süsteem toetab laste arengut paremini kui mina seda suudaksin toetada. Muidugi kui tekib olukord, kus eraldi muusikaõpetajat enam ei ole, siis tuleb kindlasti end selle valdkonnaga paremini kurssi viia ja vastavad teadmised omandada”. Veel toodi huvitava mõttena välja, et muusikaõpetaja suudab andekaid lapsi märgata ja neid vajalikul määral toetada, kuid rühmaõpetaja seda teha ei oskaks ja andekas laps jääks vajalikust toest ilma. Kaks vastust olid põhimõttelt sarnased, et muusikaõpetajatel oleks vaja end täiendada just töötamiseks koolieelses lasteasutuses, kus on väikesed lapsed. Üks vastus kirjutati selliselt: “Pooldan praegust süsteemi, kuid vajalik oleks ka lasteaia muusikaõpetajate erialane ettevalmistus. Praegu töötab lasteaias muusikaõpetajatena inimesi, kes on küll head muusikud, kuid puudub oskus õpetada koolieelses eas lapsi.”

Uurimusest selgus, et õpetajate arvates on kõige paremad viisid enda arendamiseks muusika valdkonnas muusikaõpetajaga koos tegevuste läbi tegemine ja täiendkoolitused. Kõige enam tõid õpetajad välja, et muusikategevuste läbiviimiseks puudub neil vajalik pillioskus, mida on muusika valdkonnas vaja. Samuti hindasid osad õpetajad oma lauluoskust ja rütmitunnet pigem kesiseks. Suur osa vastanutest leidis, et muusikaga tegelemine lasteaias valmistaks neile rõõmu, annaks võimaluse valdkondade lõimimiseks ja muudaks tegevused mitmekesisemaks. Eranditult kõik õpetajad on praeguse süsteemiga rahul, et lasteaedades on eraldi muusikaõpetaja, kes teab ja tunneb oma tööd.

3.4. Arutelu

Muusikaõpetus lasteaias on sätestatud koolieelse lasteasutuse riikliku õppekavaga (2008) ja seda peavad järgima nii muusika- kui ka rühmaõpetajad. Denac (2008) on välja toonud, et just eelkooliaeg on oluline periood, kus panna laps muusikast huvituma ja luua alus muusikaarmastuse vastu. Muusikategevused stimuleerivad lapse emotsioone ja rikastavad tundeelu (Päts, 2010, lk 26). Hetkel on lasteaedades tööl eraldi muusikaõpetajad, kuid võib tekkida olukord, kus rühmaõpetajad peavad muusika valdkonda ise planeerima ja läbi viima. Bakalaureusetöö eesmärgiks oli välja selgitada rühmaõpetajate valmisolek muusikategevuste läbiviimiseks. Samas oli eesmärk ka mõista, kui pädevana õpetajad end muusikavaldkonnas tunnevad ning mida oleks neil juurde vaja, et muusikat rühma õppekasvatustöös edukalt kasutada.

Esimese uurimisküsimuse kaudu sooviti välja selgitada, milline on lasteaiaõpetaja valmisolek muusikategevuste läbiviimiseks õppekasvatustöös. Tulemustest selgus, et kõik

õpetajad tähtsustavad muusikategevusi koolieelses lasteasutuses kõrgelt. See näitab, et õpetajad on teadlikud muusika mõjust lapse arengule ning mõistavad muusikavaldkonna vajalikkust koolieelses lasteasutuses. Õpetajate keskmine tööstaaž oli 11-20 aastat ning selle ajaga on nad näinud muusika mõju lastele erinevates tegevustes, seega võib järeldada, et muusika on oluline ja õpetajad peavad seda tähtsaks. Samas, uurides õpetajate valmisolekut muusikategevusi rühmas igapäevaselt kasutada, selgus, et õpetajad on küllaltki erineval seisukohal. Sama tulemuseni jõudsid ka Kim & Kemple (2011) oma uurimuses, kus ilmnas, et lasteaia õpetajad pidasid muusikategevusi oluliseks, kuid suur osa õpetajatest tunnistasid, et oskus muusikategevusi ise läbi viia on pigem madal ja nad tunnevad end selles ebakindlalt.

Silverstone (2018) oma uurimuses ütleb, et muusikategevustel on positiivne mõju lapse arengule. Käesolevast uurimusest selgus, et õpetajad peavad muusika lõimimist teiste valdkondadega oluliseks ja kõige enam tõid põhjenduseks, et muusika arendab last, teeb õppe mitmekülgseks ning mängulisemaks, seega ühtib see Silverstone (2018) uurimusega. Kuid vaid kolmandik õpetajatest planeerivad muusikategevusi oma töös iga päev või 2-4 korda nädalas. Denac (2008) ütleb, et on väga oluline muusikategevusi õppeprotsessis teiste valdkondadega võrdsel määral kasutada, et lapsel tekiks muusikasse positiivne suhtumine. Hetkel saab järeldada, et käesolevas uurimistöös suurem osa õpetajatest tunnevad end muusikategevuste lõimimisel ja läbiviimisel ebakindlana, selliselt on keeruline tekitada lastes positiivset hoiakut muusikasse, kui õpetaja ise end ebakindlana tunneb. Kui vaadata, et vaid kolmandik õpetajatest muusikategevusi nädala jooksul aktiivselt kasutab, siis ülejäänutel õpetajatel muusikategevuste lõimimine teiste valdkondadega pole kindlasti võrdsel tasemel.

Muusikategevustest kõige olulisemaks peavad õpetajad muusikalise-rütmilist liikumist, mis on ka mõistetav, kuna lastel on suur liikumisvajadus ja läbi tantsude, laulumängude ja loovliikumise saavad nad seda rahuldada. Mõnevõrra madalama tulemusega hindasid õpetajad valmisolekut kasutada pillimängu, muusika kuulamist ja laulmist, sarnase tulemuse sai ka Koort (2015) oma uurimistöös, kus selgus, et just pillimängu ja laulmist kasutavad õpetajad planeeritud õppetöös pigem vähe. Rootsis läbiviidud uuringu kohaselt (Ehrlin & Tivenius, 2018) tunnevad nii koolieelse lasteasutuse õpetajad kui ka üldhariduskooli õpetajad end samuti just laulmises ja pillimängus ebakindlalt. Mõlemad tegevused nõuavad

õpetajalt konkreetset oskust, muusikalis-rütmilist liikumist on õpetajatel ilmselt lihtsam läbi viia ja nad tunnevad end selles kindlamalt.

Õpetajad oma töös kasutavad igapäevaselt lõimimist ja uurimuse tulemustest selgus, et nad teevad seda kõige enam liikumistegevustes, mis on sarnane eelneva tulemusega, kus õpetajad pidasid oluliseks muusikalis-rütmilist liikumist, mõlemad tegevused on omavahel tihedalt seotud. Liikumistegevusele järgnes valdkond keel ja kõne. Cohrdes jt (2018) on öelnud, et muusika ja keele oskus on omavahel tihedalt seotud. Sama järeldus tuli ka käesolevast uurimistööst selgelt välja, et valdkonnaga keele ja kõne on muusikategevusi lihtsam lõimida. Kõige vähem lõimivad õpetajad oma tegevustes matemaatikat ja eesti keelt kui teist keelt muusikategevustega. Matemaatika lõimimine on ilmselt õpetajate jaoks keerulisem, kuid kindlasti mitte võimatu. Seda saab siduda näiteks numbri-, värvi või kujundite lauludega, erinevate liikumistega, kus lapsed moodustavad hulkasid või kujundeid. Muusika on ka suurepärase viisi, et lastele edasi anda faktiteadmisi (Georg & Coch, 2011), sealhulgas matemaatilisi teadmisi. Kuna kõik valdkonnad on tegelikult omavahel tihedalt seotud, siis pole välistatud, et õpetajad lõimivad matemaatikat ja ka teisi valdkondi enesele teadvustamata tegelikkusest rohkem.

Õpetajad peavad muusika mõju lastele väga mitmekülgeks. Kõige enam tuli õpetajate arvamustest välja, et muusikategevused loovad lastes positiivset meeleolu, muusika on suurepäraseks vahendiks, et arendada rütmitunnet ning muusika aitab kaasa keele ja kõne arengule. Ka Pullerits (2017, lk 280) on arvamusel, et muusikal on lastele positiivne mõju ning et muusika arendab just kooliealistel lastel kõige paremini rütmitunnet.

Teise uurimisküsimusega sooviti teada saada kui pädevana õpetajad ennast tunnevad muusikategevuste läbiviimisel. Tulemustest selgus, et õpetajad on muusikategevuste planeerimisel väga erineva pädevusega, oli neid, kes tundsid end kindlana, kuid arvestatav osa õpetajatest tunnevad end muusikategevuste planeerimisel ja läbiviimisel ebakindlana. Muusikategevuste läbiviimisel joonistus selgelt välja, et õpetajatele kõige enam valmistab raskusi laulmine ja pillimäng. Laulda võib igaüks, kuid kui viisi ei pea, siis võib arvata, et selles end kindlana tunda on üpris keeruline. Lihtsamaid rütmipille ilmselt oskab iga rühmaõpetaja kasutada, kuid keerulisemate pillide mängimist peab õppima ja selle oskuse omandama. Muusikaalsed eeldused on inimestel väga erinevad, seega on arusaadav, miks õpetajad end nendes tegevustes ebakindlana tunnevad. Peaaegu pooled õpetajad tunnistasid, et nende eelnev kokkupuude on muusikaga varasemalt olnud väga tagasihoidlik, kõige enam

toodi välja laulukooris laulmise kogemust. Päts (2010, lk 47) on öelnud, et õpetada saab vaid seda, mida ise tead ja oskad, sellest saab järeldada, et kui õpetajatel on kokkupuude muusikaga minimaalne, siis ei saa nad muusika valdkonda kuigi põhjalikult lastele edasi anda. Samas tuleb välja tuua, et oli ka neid õpetajaid, kes olid suuremal määral muusikaga kokku puutunud ja palju teadlikumad muusika valdkonnast.

Õpetajate vastustest selgus, et erialaõpingute käigus saadud teadmised pole olnud piisavad, et muusikategevusi põhjalikult planeerida ja enesekindlalt läbi viia. Ka Koort (2015) oma uurimistöös jõudis sarnasele tulemusele, et teadmised pole piisavad, kuid mõlemast uurimusest joonistus välja, et rühmaõpetajad tegelikult soovivad selles valdkonnas areneda ja juurde õppida. Üks põhjusi, miks õpetajad muutuvad antud valdkonnas ebakindlaks, võib olla see, et lasteaedades on olemas muusikaõpetajad ja kui rühmaõpetajad ei pea aktiivselt valdkonnaga tegelema, siis ei pööra nad nii palju muusika valdkonnale tähelepanu, õpitu läheb meelest ja näiteks pillimängu oskus ununeb. Põhjuseks võivad olla ka eriala õpingute käigus saadud vähesed teadmised ja seepärast tunnevad õpetajad end ebakindlana. Põhjuste täpsemaks väljaselgitamiseks oleks vaja intervjuuerida õpetajaid, et saada vastuseid, miks see nii on.

Kolmanda uurimisküsimusega selgitati välja õpetajate vajadused muusikategevuste läbiviimiseks. Selgus, et peaaegu pooled õpetajad tõid välja puuduliku pillimängu oskuse, mis tuli ka eelneva uurimisküsimuse tulemusest välja. See näitab, et pillimäng on tõepoolest õpetajate suur murekoht muusika valdkonnas. See pani mõtlema, et pillimängu algõpetus võiks kuuluda koolieelse lasteasutuse õppekavasse, et tulevased õpetajad end muusikategevustes kindlamalt tunneksid. Keerukamaid pille selle ajaga küll ära ei õpi, aga teadmisi ja oskusi saaks tulevane õpetaja juurde küll, et muusikategevustes üldiselt end kindlamini tunda. Ehk motiveeriks see õpetajaid ka rohkem oma töös muusikategevusi kasutama.

Õpetajate vastustest selgus, et kõige tõhusam õppimisviis on muusikaõpetajaga koos erinevate tegevuste läbi tegemine. Kui erialaõpingute käigus on põhirõhk saada just teadmisi, siis lasteaias koos lastega läbitegemine annab praktilise kogemuse, millest praegu uurimuses osalenud õpetajad suurt puudust tunnevad. Kui seda teha koos muusikaõpetajaga, siis saab muusikaõpetajalt ka koheselt tagasisidet, mis läks hästi või mida korrigeerida. Välja toodi ka täiendkoolituste vajadust, mis kindlasti tuletab meelde olemasolevaid teadmisi, annab uusi teadmisi juurde ja rikastab uute ideedega. Kui neid kahte õppimisviisi omavahel

kombineerida, siis õpetajad saaksid muusika valdkonnas enesekindlust juurde ning nende töö muutuks palju mitmekülgsemaks ja huvitavamaks. Samas oli arvestatav hulk neid õpetajaid, kes vastasid, et valdkonnaga tegelemine põhjustaks neile stressi ja suurendaks töökoormust. Muusikategevused koolieelses lasteasutuses ei piirdu ainult õppetegevusega, väga palju on erinevaid üritusi, kus lapsed esinevad laulude ja tantsudega ning õpetaja peab toime tulema ürituste organiseerimisega. See tähendab põhjalikku ettevalmistust, muusikapalade valikut, lastega õppimist ja valmistumist, mis on väga suur ja aeganõudev protsess. Praegu teevad seda muusikaõpetajad, rühmaõpetajatele tähendaks see tõepoolest küllaltki suurt lisakoormust. Selleks, et täpsemalt teada saada, miks õpetajad ise tunnevad, et muusika valdkonnaga tegelemine oleks neile lisakoormuseks, oleks vaja läbi viia teemakohane intervjuu ja välja selgitada täpsemad põhjused.

Tulemustest tuli selgelt välja, et kõik vastanud õpetajad on praeguse süsteemiga väga rahul, et lasteaedades töötavad erialase väljaõppega muusikaõpetajad. Kui muusikaõpetaja teeb lastega kahel korral nädalas tegevusi ja õpetaja oma õppetöös nädala jooksul kasutab samuti erinevaid muusikategevusi, siis lapse areng läbi mitmekülgsete tegevuste saab igakülgset toetatud.

Mõningate õpetajate vastustest tuli välja huvitav tähelepanek, et lasteaias töötavatel muusikaõpetajatel oleks vaja end täiendada just lasteaia lastega töötamiseks, sest neil puudub oskus õpetada koolieelses eas lapsi. See paneb mõtlema, et kui palju saavad muusikaõpetajad oma õpingute käigus teadmisi nii väikeste laste õpetamise kohta. Nad võivad olla väga head muusikud ja muusikaõpetajad, aga ehk seda hoopis mõnes teises keskkonnas, mitte nii väikeste lastega. Käesoleva uurimistöö raames sellele tähelepanekule vastust ei saa, selleks tuleks uurida muusikaõpetajaid eraldi, et välja selgitada nende enda valmisolek ja arvamus ning mõista nende tööd paremini.

KOKKUVÕTE

Uurimistöö eesmärgiks oli välja selgitada rühmaõpetajate valmidus kasutada muusikategevusi õppetegevustes Jõgevamaa maapiirkonna lasteaedade näitel. Rühmaõpetajate valmidust pole varasemalt selliselt uuritud, seetõttu andis uurimus olulist teavet õpetajate valmisoleku kohta. Eesmärgi saavutamiseks püstitati kolm põhilist uurimisküsimust: milline on lasteaiaõpetajate valmisolek muusikategevuste läbiviimiseks õppekasvatustöös, kui pädevana õpetajad ennast tunnevad muusikategevuste läbiviimisel ning millised on õpetajate vajadused muusikategevuste edukaks läbiviimiseks rühmas.

Uurimistöö viidi läbi kvantitatiivse lähenemisviisi alusel kasutades andmete kogumiseks küsimustikku. Valimisse kuulus 67 rühmaõpetajat Jõgevamaa maapiirkondade lasteaedadest, täidetud küsimustikke laekus 42. Valim ei olnud nii esinduslik, kui üldkogumi üldise tulemuse hindamiseks vaja oleks olnud, kuid see oli siiski piisavalt suur, et teha üldistavaid järeldusi.

Õpetajate valmisolek muusikategevuste läbiviimiseks on väga erinev. Õpetajad peavad muusikavalkonda koolieelses lasteasutuses väga tähtsaks ja üle kolmveerandi õpetajatest on muusikategevusi valmis läbi viima, kuid veerand õpetajatest tunnevad end selles väga ebakindlalt. Õpetajad leidsid, et muusikategevused loovad lastes positiivset meeleolu, muusika on suurepäraseks vahendiks, et arendada rütmitunnet ning muusika aitab kaasa keele ja kõne arengule. Valdkondade lõimimine muusikategevustega on õpetajate hinnangul oluline ja enim lõimivad nad muusikaga keele ja kõne valdkonda, kõige vähem kasutavad õpetajad lõimimisel muusikaga matemaatikat ja eesti keele kui teise keele valdkonda.

Õpetajate hinnangul pole erialaõpingutel saadud teadmised piisavad, et muusika valdkonnaga koolieelses lasteasutuses tegeleda. Muusikategevustes hindasid õpetajad end kõige kindlamalt muusika kuulamise suunamises ning kõige ebakindlamalt tunnevad õpetajad end pillimängus. Kõige olulisemaks muusikategevuseks koolieelses lasteasutuses pidasid õpetajad muusikalis-rütmilist liikumist.

Õpetajad ei tunne end kuigi pädevana muusikategevuste läbiviimisel, kuid vajadusel suurem osa saab sellega hakkama. Õpetajatel oleks juurde vaja teadmisi, kogemusi ja ka erinevaid muusikavahendeid. Kõige tõhusamaks enesearendamise viisiks pidasid õpetajad koos muusikaõpetajaga tegevuste läbi tegemist, kuna siis saab kohe vahetult muusikaõpetajalt

tagasisidet tehtu kohta. Veel väärtustasid õpetajad enesearengu seisukohalt täiendkoolitustel osalemist, kuna sealt saab teadmisi ja uusi ideid.

Võttes arvesse uurimistöös püstitatud eesmärki ning eesmärgi saavutamiseks seatud uurimisküsimusi, saab väita, et eesmärk sai täidetud ning saadud tulemuste põhjal selgus õpetajate valmisoleku tunnetus, pädevus ja vajadused muusikategevuste läbiviimiseks.

Muusikavaldkonnas enesekindluse saamiseks peaksid rühmaõpetajad rohkem muusikategevusi ise läbi viima ja seejuures tegema koostööd muusikaõpetajaga. Koolieelsed lasteasutused võiksid suunata lisaks muusikaõpetajatele ka rühmaõpetajaid muusika-alastele täiendkoolitustele, et toetada rühmaõpetajat. Lisaks peaks erialaõpingute käigus muusikadidaktika maht olema suurem, et õpetajad saaksid rohkem teadmisi ja praktikat muusika valdkonnast.

Käesoleva bakalaureusetöö praktilise väärtusena saab välja tuua, et uuringutulemused annavad olulist infot valdade juhtidele ja haridusspetsialistidele, et kaardistada olukorda oma maakonnas. Uurimistöo tulemusena selgitati välja õpetajate valmidus tegeleda muusika valdkonnaga koolieelses lasteasutuses. Edaspidi võiks samalaadset uuringut läbi viia suurema valimiga ning kombineeritud uurimisviisiga, lisades intervjuud või läbi viia fookusgrupi intervjuu, et saada põhjalikumaid ja sisukamaid vastuseid mõistmaks, miks õpetajad end muusikategevustes kuigi pädevana ei tunne. Veel võiks uurida muusikaõpetajate valmidust tööd teha eelkooliealiste lastega, et mõista, milline on nende ettevalmistus töötamiseks väikeste lastega.

KASUTATUD KIRJANDUS

- Alushariduse ja lapsehoiu seaduse eelnõu. (2022). Haridus- ja Teadusministeerium. <https://eelvoud.valitsus.ee/main#4ODPK1Z3> (viimati vaadatud 09.10.2022)
- Barrett, M. S. (2011). Musical narratives: A study of a young child's identity work in and through music-making. *Psychology of Music*, 39(4), 403–423. <https://doi.org/10.1177/0305735610373054>
- Barrett, M. S., Zhukov, K., Brown, J. E., & Welch, G. F. (2020). Evaluating the impact of a generalist teacher-led music program on early childhood school children's singing skills and attitudes to music. *Psychology of Music*, 48(1), 120–136. <https://doi.org/10.1177/0305735618790355>
- Beilmann, M. (2020). *Küsitlusuuringud*. Tartu Ülikool. <https://samm.ut.ee/k%C3%BCsitlusuuringud> (viimati vaadatus 20.03.2023)
- Blaškov, J. (2015). The effect of singing education on some preschool education students music achievements. *The Journal of Music Education of the Academy of Music in Ljubljana* v23 p17-37 2015 <https://eric.ed.gov/?id=ED580265> (viimati vaadatud 28.11.2022)
- Bačlija Sušić, B. (2018). Preschool Teachers' Music Competencies Based on Preschool Education Students' Self-Assessment. *Croatian Journal of Education*. 1/2018, pages: 113-129 <https://doi.org/10.15516/cje.v20i0.3048>
- Denac, O. A Case Study of Preschool Children's Musical Interests at Home and at School. *Early Childhood Educ J* 35, 439–444 (2008). <https://doi.org/10.1007/s10643-007-0205-4>
- Eesti Keele Instituut. <http://www.eki.ee/dict/vsl/index.cgi?Q=muusika> (viimati vaadatud 28.10.2022)
- Ehrlin, A., Tivenius, O. (2018). Music in preschool class: A quantitative study of factors that determine the extent of music in daily work in Swedish preschool classes. *International Journal of Music Education*, 36(1), 17–33. <https://doi.org/10.1177/0255761417689920>
- George, M. E., Coch, D. (2011). Music training and working memory: An ERP study. *Neuropsychologia*. 1083-1094. <https://doi.org/10.1016/j.neuropsychologia.2011.02.001>
- Hirsjärvi, S., Remes, P., Sajavaara, P. (2010). *Uuri ja kirjuta*. Medicina.
- Jürimäe, M. & Treier, J. (2008). *Õppekavad ja lasteaed*. Tartu Ülikooli Kirjastus.
- Kala, H. (2009). Uuendatud riiklik õppekava. E. Kulderknup (Koost.). *Õppe- ja kasvatusgevuse korraldus* (lk 5-15). Kirjastus Studium.
- Kalimulina, E. (2006). Tegevuste integratsioon kui lapsest lähtuva õpikäsitluse praktiline rakendamisvõimalus koolieelses lasteasutuses. Arenev õppekava. *Õpikeskkond ja ainevaldkonnad* (lk 116-132). Tartu Ülikooli Kirjastus.

Kalmus, V. Masso, A. jt. (2015). *Kvalitatiivne sisuanalüüs*. <http://samm.ut.ee/kvalitatiivne-sisuanalyys> (viimati vaadatud 20.04.2023)

Kangron, E. (2005). Relatiivsest noodilugemisest ja muusikalisest kirjaoskusest. Rmt Vikat, M., Treier, H., Raudsepp I. (Koost.). *Muusika ja kunsti õpetamisest*. Riiklik Eksami- ja Kvalifikatsioonikeskus.

Kim, H. K., Kemple, K. M. (2011). In Music Active Developmental Tool or Simply a Supplement? Early Childhood Preservice Teacher's Beliefs About Music. *Journal of Early Childhood Teacher Education*. 32(2), 135-147.
<https://doi.org/10.1080/10901027.2011.572228>

Klemm, R. W. (2010). Music training helps learning and memory. *Psychology Today*.
<https://www.psychologytoday.com/intl/blog/memory-medic/201007/music-training-helps-learning-memory> (viimati vaadatud 07.01.2023)

Koolidge, L., & Holmes, R. M. (2018). Piecing It Together: The Effect of Background Music on Children's Puzzle Assembly. *Perceptual and Motor Skills*, 125(2), 387–399.
<https://doi.org/10.1177/0031512517752817>

Koolieelse lasteasutuse personali miinimukoosseis (2015). RT I 2015, 1.
<https://www.riigiteataja.ee/akt/123092015001> (viimati vaadatud 12.11.2022)

Koolieelse lasteasutuse riiklik õppekava (2008). RT I, 23, 152.
<https://www.riigiteataja.ee/akt/12970917> (viimati vaadatud 12.11.2022)

Koort, H. (2015). *Muusikaliste tegevuste olulisus rühma igapäevategevustes rühmaõpetajate hinnangul*. Bakalaureusetöö. Tartu Ülikool, Sotsiaalteaduste valdkond Haridusteaduste instituut Koolieelse lasteasutuse õpetaja õppekava.
http://dSPACE.ut.ee/bitstream/handle/10062/48134/helen_koort.pdf (viimati vaadatud 10.11.2022)

Kraus, N., Chandrasekaran, B. Music training for the development of auditory skills. *Nat Rev Neurosci* 11, 599–605 (2010). <https://doi.org/10.1038/nrn2882>

MaCorr Research. (i.a.). Sample size calculator. <https://www.macorr.com/sample-sizecalculator.htm>

Muldma, M. (2008). Muusikaline kasvatus. Rmt Kikas, E. (Toim.). *Õppimine ja õpetamine koolieelses eas* (lk 256-271). Tartu Ülikooli Kirjastus.

Muldma, M., Kiilu, K. (2009). Vald kond "Muusikaõpetus". Rmt Kulderknup, E. (Koost.). *Õppe- ja kasvatustegevuse valdkonnad*. Kirjastus Studium.

Mänd, M. (Koost.). (2003). *Lasteaiaõpetaja käsiraamat. Õppe- ja kasvatustööst kuni kolmeaastaste lastega*. Tallinn: Riiklik Eksami- ja Kvalifikatsioonikeskus.

Ots, E. (2005). Muusika kuulamise osatähtsusest õpilase sotsialiseerimisel. Rmt Vikat, M., Treier, H., Raudsepp I. (Koost.). *Muusika ja kunsti õpetamisest*. Riiklik Eksami- ja Kvalifikatsioonikeskus.

- Pihlak, U., Reinsalu, K. (2022). Muusikaõpetus ja muusikateraapia Tondi koolis. *Eripedagoogika*. Tarmest.
- Pullerits, M. (1998). Kõik võib olla muusika. *Käsiraamat õpetajatele*. Pärnu AS Trükk
- Pullerits, M. (2001). Häältest, helidest ja muusikast väikelapse kasvukeskkonnas. M. Veisson (Toim.). *Väikelaps ja tema kasvukeskkond II*. Artiklite kogumik (lk 53-62). Tallinna Pedagoogikaülikool
- Pullerits, M. (2004). *Muusikaline draama algõpetuses- kontseptsioon ja rakendusvõimalusi lähtuvalt C. Orffi süsteemist*. Tallinna Pedagoogikaülikooli Sotsiaalteaduste dissertatsioonid. TPÜ Kirjastus.
- Pullerits, M. (2005). Laps ja muusika. Rmt Kivi, L., Sarapuu, H. (Koost.). *Laps ja lasteaed. Lasteaiaõpetaja käsiraamat* (lk 213-214). Tartu Atlex.
- Pullerits, M. (2010). Muusikaõpetus. Rmt Õun, T., Mänd, M. (Koost.). *Pedagoogiline praktika: abimaterjal üliõpilasele ja praktika juhendajale* (lk 69). Vali Press.
- Pullerits, M. (2017). Muusikakasvatus. Rmt. Nugin, K., Õun, T. (Koost.). *Õppe- ja kasvatustegevus lasteaias* (lk 265-285). Tartu Atlex.
- Päts, R. (2010). *Muusikaline kasvatus üldhariduskoolis*. Kirjastus Koolibri.
- Rüütel, E. (2003). Muusikamaagiast muusikateraapiani.
- Selke, T. (2007). *Suundumusi Eesti üldhariduskooli muusikakasvatuses 20. sajandi II poolel ja 21. sajandi alguses*. OÜ Vali Press.
- Silverstone, J. (2018). Tuning In: Six benefits of music education for kids. *New England Journal of Higher Education*. <https://eric.ed.gov/?id=EJ1183085> (viimati vaadatud 07.11.2022)
- Tallinna Ülikool. (2021). Metoodika kirjeldus. <http://www.tlu.ee/~kairio/failid/metoodika.pdf> (viimati vaadatud 06.12.2022)
- Tallinna Ülikooli õppeinfosüsteem. Haridusteaduste Instituut. (i.a.) https://ois2.tlu.ee/tluois/uus_ois2.tud_leht# (viimati vaadatud 05.10.2022)
- Tartu Ülikool õppeinfosüsteem. Haridusteaduste Instituut. (2015). <https://ois2.ut.ee/#/courses/SHHI.02.028/details> (viimati vaadatud 05.10.2022)
- Õunapuu, L. (2014). *Kvalitatiivne ja kvantitatiivne uurimisviis sotsiaalteadustes*. Tartu Ülikool.
- Ülavere, P., Veisson, M. & Tammik, A. (2017). Väärtused ja väärtuskasvatus alushariduses. Rmt. Nugin, K., Õun, T. (Koost.). *Õppe- ja kasvatustegevus lasteaias* (lk 73). Tartu Atlex.

Lisa. Küsimustik

Lugupeetud lasteaiaõpetaja!

Olen Riin Pärn ja õpin Tartu Ülikooli Narva Kolledži "Koolieelse lasteasutuse õpetaja mitmekeelses õppekeskkonnas" õppekava kolmandal kursusel.

Olen kirjutamas bakalaureusetööd teemal "Lasteaiaõpetajate valmidus kasutada muusikategevusi õppetegevustes Jõgevamaa maapiirkondade lasteaedade näitel". Selle raames viin läbi küsitluse, mille eesmärgiks on välja selgitada rühmaõpetajate valmisolek muusikategevuste läbiviimiseks. Küsimustiku täitmiseks kulub umbes 15 minutit.

Küsimustik on anonüümne ja saadud tulemusi kasutatakse üldistatud kujul.

Küsimustikule on oodatud vastama kõik rühmaõpetajad!

Olen väga tänulik, kui leiate aega vastamiseks ja olete abiks minu bakalaureusetöö kirjutamisel!

Küsimuste korral võite julgelt ühendust võtta riin.parn@ut.ee.

Taustaandmed:

1. Teie vanus aastates:
2. Teie haridustase:
 - kesk
 - pedagoogiline keskeri
 - muu keskeri
 - pedagoogiline kõrg
 - muu kõrg
 - muu
3. Teie tööstaaž õpetajana:
 - kuni 3 aastat
 - 4-10 aastat
 - 11-20 aastat
 - 21-30 aastat
 - üle 30 aasta.

Lisa järg

Lasteaiaõpetaja valmisolek muusikategevuste läbiviimiseks õppekasvatustöös

4. Kui oluliseks Teie peate muusikategevusi koolieelses lasteasutuses?
väga ebaoluline 1 2 3 4 5 väga oluline
5. Milline on Teie valmisolek kasutada muusikategevusi igapäevaselt rühmatöös?
pole üldse valmis 1 2 3 4 5 täiesti valmis
6. Kui sageli planeerite muusikategevusi õppekasvatustegevustes?
- iga päev
 - 2-4 korda nädalas
 - kord nädalas
 - 2-3 korda kuus
 - kord kuus või harvemini
7. Kui oluliseks peate muusikategevuste kasutamist õppekasvatustegevustes? (1-väga ebaoluline, 5- väga oluline)
Laulmine	1	2	3	4	5
Muusika kuulamine	1	2	3	4	5
Muusikalis-rütmiline liikumine	1	2	3	4	5
Pillimäng	1	2	3	4	5
8. Kas muusika lõimimine teiste õppekasvatustegevuste valdkondadega on Teie arvates oluline?
ebaoluline 1 2 3 4 5 väga oluline
9. Palun põhjendage oma vastust.
10. Kui tihti kasutate muusikategevusi teiste valdkondade lõimimisel? (1-väga harva/üldse mitte, 5-väga tihti)
Mina ja keskkond	1	2	3	4	5
Matemaatika	1	2	3	4	5
Keel ja kõne	1	2	3	4	5
Kunstitegevus	1	2	3	4	5
Liikumistegevus	1	2	3	4	5
Eesti keel kui teine keel	1	2	3	4	5

Lisa järg

11. Milline on Teie arvates muusikategevuste mõju lapsele? (1-väga harva/üldse mitte, 5-väga tihti)

Äratab lapses tähelepanu	1	2	3	4	5
Loob positiivse meeleolu	1	2	3	4	5
Toetab lapse keele ja kõne arengut	1	2	3	4	5
Motiveerib suhtlema ja koostööd tegema	1	2	3	4	5
Kergendab õpitava meeldejätmist	1	2	3	4	5
Pakub lõõgastusmomenti	1	2	3	4	5
Muudab mõtlemise aktiivsemaks	1	2	3	4	5
Aitab kaasa teadmiste õppimisel	1	2	3	4	5
Kujundab väärtushinnanguid	1	2	3	4	5
Tekitab kultuurilist teadlikkust	1	2	3	4	5
Aitab rahuldada liikumisvajadust	1	2	3	4	5
Arendab rütmitunnet	1	2	3	4	5

Õpetajate pädevus muusikategevuste läbiviimiseks

12. Kui pädevana Te ennast tunnete muusikategevuste planeerimisel?

mitte pädevana 1 2 3 4 5 pädevana

13. Kui pädevana Te ennast tunnete muusikategevuste läbi viimisel? (1-mitte pädevana, 5-pädevana)

Laulmine	1	2	3	4	5
Muusika kuulamine	1	2	3	4	5
Muusikalis-rütmiline liikumine	1	2	3	4	5
Pillimäng	1	2	3	4	5

14. Milline on olnud Teie enda seos varasemalt muusikaga?

15. Kas õpingute käigus omandatud muusikalised teadmised ja praktika on olnud piisavad, et muusikategevusi õppekasvatustöös läbi viia?

Õpetajate vajadused muusikategevuste läbiviimiseks

16. Milliseid muusikaalaseid teadmisi/oskusi sooviksite endal ennekõike arendada?

Lisa järg

17. Milline enda arendamise viis muusikavaldkonnas võiks olla Teie hinnangul kõige tõhusam?

- täiendkoolitused
- mentorilt õppimine
- ise õppimine
- muusikategevuste vaatlemine ja analüüsimine
- muusikaõpetajaga muusikategevuste koos läbitegemine
- muu

18. Palun põhjendage oma vastust.

19. Mida Te vajaksite juurde muusikategevuste läbiviimiseks?

- teadmisi
- kogemusi
- ruumi
- muusikavahendeid
- mentorit
- muu

20. Palun põhjendage oma vastust.

21. Mida annaks muusikaliste tegevuste läbiviimine Teile endale?

22. Kuidas hindate praegust süsteemi, kui lasteaias töötab eraldi muusikaõpetaja?

23. Kas Te soovite midagi veel lisada?

Kui soovite tutvuda uurimistöö tulemustega, palun, kirjutage vastav soov mulle meilile riin.parn@ut.ee. Aitäh, et leidsite aega küsimustele vastamiseks!